

המציפה

ערתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אינגרן:

לשנה . . . . . 7.— כתרם
חצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באישכנז:

לשנה . . . . . 8.— כתרם

ביתר הארצות:

ישנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

הותמים ומודעות

מקבל גם הפרלאג של M. Hübner

Nadworna בפחיר הקצוב.

איז הנחה מהמהיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרם
לפי גדל השמה.

ברכת מו"ס 60 הלר. הודעת איזוסין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני כתרם

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק ישם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסמישעק נומר 76.918

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה

„HAMICPE“ Kraków,

(בחוק לארץ להוספה: Oesterreich)

כ"פ: רחוב סטבאסטיאנא 32

Kraków, 23 Czerwca 1911.

גליון כה.

קראקא, כ"ז סיון פ' שלח התרע"א.

שלש ועשרים נפש נקיות נפלו חללים בדרוהביטש
יען קרא העם חסם למעשי התקיפות והפרת החוק.
הרשעה ראתה הנקמה אכזריה הוינה עניח באגמי הדם הנשפך
בחוקי נצח הודון, גברה היר החזקה שאין גבול וגדר
ומסר ונוחם להיות אונה. כן עלתה במחשבה לפני
המועצה הלאומית הפולנית וכן מוכרה להיות גם אם.
גירות דם ישמפו את הארץ. שלש ועשרים חללים
וחמשים או ששים נפצעים נעשו לאסקופה לר' נתן
לעווענשטיין בן הרב, לעלות עליה על כסאו בפרלמנט.
ספק גדול הוא אם ינעם לו כסאו זה. ספק גדול הוא
אם לא יעמידו מראה הדם והחללים המובסים בעבורו
לשחת בטרם יכלו ימי בחירתו. לחמלה הוא ראוי עתה.
לא זאת בקש אצילנו. הוא רק הפך לנחול כבוד
באמצעים הרגילים כגליציא להבחיר ע"י בוחרים יהודים
ולחיות בא-כח העם הפולני. אלו יכול לדעת, כי יבא
הדבר לידו כך, לא היה מקבל עליו. אם רוצה האציל
פון לעווענשטיין להראות עתה, כי אמנם לא הפך
לחיות שליה הפולנים באופן הזה, שיהרגו את היהודים
בעבורו. אז עליו להראות זאת מיד, למאן במנדט
מגואל בדם ולהחזיר אותו ליד בוחריו. ואם לא יעשה
כן, אז קול דמי אהיו יצלצל באוזני כל ימי חייו מן
האדמה: אתה רוצחנו ומידך דמנו נדרוש! העם היהודי
מכל אפסי ארץ קורא לך האדון לעווענשטיין: לך
רד! אין אתה בא-כח ישראל! לך רה, כי אין קך
רשות לדבר בשם היהודים. אין לנו קלוב יהודי, אל
נא יהי לנו עכ"פ גם לעווענשטיין, שיזכרנו בכל יום
את הדם הנקי הנשפך בעבורו?

אין עוד קלוב יהודי! גלה כבוד מישראל! אין
עוד מדבר בשם ישראל העשוק והמדוכא. אין עוד
מגיד דבר לעמים בשם העם העברי רבם ומורם. יהודי
גליציא בכל עיר ועיר בחרו בבחירות המונים בעיניהם

להגין על החקים ההם, השתמשו עכרינים מפירי החקים.
להרוג את דורשי קיומם ושמירתם.
על דורשי הצדק המעטים, אשר נבחרו עתה
לפרלמנט האוסטרי, יהיה לשאול את המניסטריו של
הבארון בינר, לאיזו תכלית מוסר העם את בניו ואת
רבושו לצבא הממלכה הזאת? האם להרוג את הצדיקים
והנקיים, הדורשים קיום החקים או להגין על העם מפני
כל שונאיו מבית ומחוץ? קלוב יהודי אין לנו בגליציא,
כי כן גזרו אדוני המדינה וכן מימו הנהגות העדות וכן
מלאו המושקות פושעי עמנו אחריהם. אין לנו עוד
מי שידבר בשמנו אין לנו מי שידרוש דמנו אין מי
לחשמי צעקת מיליון יהודים נדכאים במקום המשפט
ויצירת החקים. אך עוד לא פסו אמונים ממועצת
הממלכה האוסטרית, עוד יהיה מי שירם קולו בעדנו,
לקרוא למניסטריו אוסטריא: ידיכם אינן נקיות מן
הדמים הנשפכים בדרוהביטש. הבוחרים צעקו לכם
לעזרה, הודיעוכם, כי בערי גליציא מוסיפים את דעת
העם, גונבים פתקאות ולגטמציות של בוחרים ומוסרים
אותם לידי זרים, מוסינים מתים לבחירה, כותבים
לגטמציות על שמות אנשים, שלא היו ולא נבראו,
כופים את הבוחרים לבטל דעתם ולהסכים למנוי
דפוטמים, שאינם רוצים בהם, מוסיפים דוקומנטים
צבוריים ושולחים לפרלמנט אנשים שלא נבחרו —
כל המעשים האלה הודיעוכם הבוחרים גם לפני ארבע
שנים וגם זה עתה ואתם עמדתם מנגד ולא אכיתם
להושיע, לא אכיתם להגן על החוק, שאתם ממונים
עליו. וכאשר ערערו הבוחרים בקצפם הצורך על
הרשעה והחמס האלה הנעשים לעיניהם ולעיניהם.
העיו עושי הרשעה לדרוש גדודי צבא מצבא הקיסר
והמצביאים נתנו ברצון את הצבא למפירי החקים,
לאנוס את העם להחשות לגזל, שהם נגזלים בזדון.

פנינה קנטר

נחום אויערבאך

סאורשים סיון תרע"א

קולומיה

קולומיה

הנני מברך את הסופר העברי החביב מר נחום
אויערבאך לארומו.

אבל משנה.

אבל משנה תאכל היהדות הנאמנה בגליציא.
בניה הברעו למבח והקלוב היהודי, מחלד עינינו וגאון
תפארתנו חדל להיות כגזרת תקיפי המדינה הזאת.
למבח הכרעו בחורי ישראל כאבות אבותינו הקדושים
והטהורים, שנשפך דמם על לא חסם בכפם, יען לא
אבו להודות בפיהם בדבר שאין להם מאמין בו. גם
הרוגי דרוהביטש הומתו יען לא אבו להודות בשימת
השקר והרשעה, למגזות צירי מועצת הממלכה כחפץ
תקיפים, תחת לב הדרם ברצון העם כפי החוק הכור
והמפורש, יען לא יכלו להכיש כמנוחה כגזול אנשי
און את זכות עמם, למסרה לקמיהם, החפצים ככטולה
יען התחמץ לבכם למראה פשע אחיהם, המתמכרים
לאוכלי עמם, יען התמרמרו על התרמית והאונאה,
הנעשות לעמם בהסכמת הממונים על החוק.

התקיפים עברו על חוק והחלשים הם חבי מיתה,
יען הבינו כי לרעתם נעשה המעל וערערו. התקיפים
עשו מעשי חסם, שיש בהם כדי להביא את עשוקיהם
לידי התמרמרות מוכנת הראויה לסליחה ולידי עשית
מעשים בלי ישוב-הדעת, וכאשר התפרץ הקצף הצורך
בתוך העם הגזול עליהם, הביאו עליהם גידוד צבא,
לירות בהם כמו על שונאי הממלכה, בעוד שהם רק
חפצו להגין על חקי הממלכה, המקומים מאת הקיסר
אדון הצבא ההוא. כצבא המוכן מאת המושל וממלכתו

העמים ירעשו, יירה בדי.

בחדרים נאדרים ובמחנים

הספרים נכתובו, מאנה ודוי

גם נמנה את מספר הרצויהם.

ואנכי אשתגע מהרן וכאב,

אתהלך במכה הלבנה.

ואקונן אין אונים על מרד הלב,

על אבדן הנבירה הישנה.

ד"ר משה ברוין.

מבקשי רפואות.

מה רבו בזמן הזה מקומות האויר הצח, הנקראים
"מקומות-רפואה" ומקומות מעינות התרופה. בדורות
שעברו לא היו כאלה ולא נכנסו בחשבון החיים
והכלכלה. בדור הזה משתוקק כל בן עיר גדולה לצאת
כימי הקיץ לשבועות אחדים מתוך הקריה ההומיה
לחזק את כחו הנחלש ולהוסיף אמץ וחפץ החיים או
במו שאומרים, להוציא מתוך הראש את שאון הבלי
העסקים ולהרגיש עכ"פ לזמן קצר את טעם החיים.
האדם הכרכי מנער מעט את אבק הכרך מעליו ויוצא
השדה, למצוא מנוחה ושלוש מתלאות משלה-ידו. הרגיל

כל השנה בכליאה בין ארבעה כתלים עולה אל ההרים
לעורר שם את סבוב דמו באויר ההרים המהור ובתנועת
אבריו. המרגיש ליאות בעצביו ועיפות בפעולת בני
מעיו יורד אל חוף הים ומקוה למצוא חרוש כח נעוריו
בין גלי הים ואוירו הרענן, הנקי מקטב האבק. כל
יושבי הערים הולכים או רוצים ללכת אל איזה מקום
תרופה, בקוותם בלי פקפוק להגיע אל מטרותם הצפויה
בשבועות אחדים ולשוב הביתה חזקים ובריאים וחפשים
מכל מדוה ומכל מיחוש. אם תשאלו את כל היוצאים
האלה תשמעו, כי אמנם אינם חולים, אלא רק עיפים
ויגעים. קשה להם להתמיד כל השנה במלוא חובות
מלאכתם ונחוק מאד לפרוק מעט את העול, פן ירבעו
תחת משאם. ודא חלילה בלי עצת רופא החליטו
לנסוע, הרופאים יעצו בפירושו, להפסיק את העבודה
לאיזה זמן ולצאת למקום פלוני והבטיחו, כי בשבועות
אחדים ישינו את מטרותם והאנשים רוצים להאמין בזה,
אף שהרופאים העלימו מהם את ספקם, כי הם יודעים
מן הנסיון, שאיש עיף ורפה-עצבים מרוב עבודה לא
יוכל להחליף כח בשבועות אחדים. גם הם יודעים היטב,
כי לאנשים בזמן הזה אין פנאי לדקדק תמיד כשמירת
גופם מנזקי התחלואים ואינם מניחים שום שעת-הבשר
להחלישו ולהביאו בסכנה והם מסכימים בפיהם, לחבר
את המועיל עם הנעים ובכל אופן תקון בלתי שלם
בסדרי החיים לזמן קצר טוב מלא כלום.

פיליטון

אנחה.

הוי, למה נולדתי בדור-הדעה הזה,
מהתגעל בו נפשי הנוקמה!
התגלגל הלשון, ינוע הפה —
אף מעשה, אף מעשה — מאומה!

בחורי עמנו נרצחים ברחוב,

מחי הלאים מומתים.

נאמני הרוח יכו קרוב

ופושעי ישראל — מיהמים.

נאנחנו מה נעשה, הגידו נא: מה!

החלוצים חיש נרון לישועה?

הנתגודד לאלפים על עושי הרע

בסערה סואנת, בתרועה?

אינה רליגיון במובן הרגיל, אלא השקפת עולם לאומית, קניני תרבות ותולדות יגיעה של אלפי שנה ע"י ענקי הרוח, סכום של מדות טובות, שהעם הישראלי מצוין בהן לשבח וליתרונו לעמם עמים אחרים; המה לא יכולו בשום אופן להתרגל ברעיון, כי דוקא החלם הנאור והחכם של העם העברי יזנה פתאם את האוצר הכביר הרוחני, שהנחילוהו אבותיו בתור תורת ישראל ותורת אלקים, ואשר מסרו אלפי שנים נפשם עליו ויסתפק ברגש הדיוטי לאומי לבד של קיום המין, כהעם הסרבי והפולני והארמני, הם הששו, ובצדק, כי יבוא יום, שהרעיון הלאומי, שהוא רק מנהג זמני עובר, יחלש בתוך העמים, כמו שנחלש בכל ימי הבינים ואז לא יספיק לנו הרגש הלאומי לקיימנו ולהתמיד חיינו, הכי או נהדול מהיות, כמו שחדלו עמים אחרים כאשר גבר עם אחר על הרגש הלאומי שלהם ולא היה עוד על מה להשען? והנה הגניוס הלאומי עושה את שלו. חפץ הקיום של עמנו חזק מכל תיאוריה והוא מתגבר בכל עת על כל סכנה הצפויה לו, כאשר הגיעו קיצוני הלאומיות היבשה עד קצה גבולם, לפסוק הלכה שאפשר ליהודי להיות מודה בנצרות וחושב עצמו לחבר הלאום העברי, באה ההכרה בנפשות משכילים אחרים, שאי אפשר להיות יהודי בלי שמירת דת יהודית, ברית ברותה לישראל, שלא תשכח תורה מזרעם, ישראל ואורייתא חד הוא. הלאום היהודי נצל מן הסכנה, לזרובכל נחוץ תמיד גם יהושע הכהן ולנחמיה — עזרא הסופר.

חרדים וציונים בברית יחד.

השייכים זה לזה והצריכים זה לזה ימצאו זה את זה, עוד לא רחוקים הימים, שלא היה אדם שנוא ליהודי חרד נאמן לדתו כציוני, או ראינו את היהודים הנאמנים לדתם כורתים ברית את פושעי ישראל, מה להלחם יחד בציונים ולהחרים בעוכרי ישראל, מה התפלץ לבנו בימים ההם בהרגישנו את אי-הטבעיות שבדבר, אך מעט מעט התרגלו החרדים בוריות שברעיון החדש-הישן והכירו, שלמרות חרושו המדומה הוא קרוב להם מרעיון ההתבוללות, הרוצה בסמיעת ישראל ובשכחת תורתו. עתה נראה לשמחתנו את אחינו החרדים הורכים בכל שאלה יהודית שלובי זרוע עם הציונים, כי הלא השאיפה העיקרית, התפדת קיום ישראל, תאחדם ובעל כרחם הם צריכים זה לעזרת זה וגם מבקשים ומוציאים אותה. באוסטריא למשל ראינו זה עתה את כל היהודים החרדים נלחמים שכם אחד עם הציונים בפושעי ישראל, הרוצים למסור את לאומנו ביד אחרים, לכליתו ולאבדו, ואת המחזה הזה ראינו עתה גם באשכנז בשאלה, שאמנם אינה חשובה בהבחירות באוסטריא, אבל בכ"ז קיום היהדות תלויה בה, היתה בברלין ועידת אגודת המהלות מכל ארצות אשכנז, יותר מאלף ציר השתתפו בה, בראש האגודה

הבחירות הראשיות, לעזור את הנצרים-סוציאליים בבחירות המצומצמות נגד הסוציאליים, להציל את המנדטים של האשכנזים האזרחים, והאשכנזים דמו, כי לא יעזו יהודי וויין לעבור על החוזה הנעשה שלא מדעתם, אך גם יהודי וויין כבר פקחו עיניהם והם מוצאים בנפשם רגש עלבון וידיעת עצמם ולא אבו למיים את החוזה המוסרם ביד צוריהם בלי הסכמתם. אף יהודי אחד לא נתן קולו על נצרי-סוציאלי וכל תלמידו לואיגר נפלו ואין סומך.

על המצפה.

מחזיקי הדת של משכילים.

אין זה לצון, אלא עובדה כמו שהוא. אמנם נתעוררה תנועה בין המשכילים היהודים בכל הארצות, לשוב אל ה' אשר עזבוהו בהפסד, רשמי התנועה נכיר באשכנז, ברוסיה, באמריקה וגם באנגלן, מושב ההתבוללות השוככה הקיצונית, פרנס הקהלה הנאורה בבודפשט ד"ר ווילהלם גרויער והציוני ד"ר גיסן בהן הקהילו בהיכל הקהל את כל ראשי המשכילים היהודים ואת תלמידי האוניברסיטה, לדבר על לבם לשוב אל היהדות במלוא מובן המלה, לשמור את התורה וחקיה כפי האפשר, להציל את ישראל מכליון, לתכלית זאת החליטה האספה הגדולה, ליסד חברה לתכלית שמירת היהדות וידיעתה ומניעת המסיעה ובטול עצמם של היהודים, אין זאת חברה ציונית, אלא חברה מחזיקי הדת של משכילי בודפשט, כעין החברות מחזיקי הדת של החרדים באנגלן, בדברים יוצאים מן הלב תאר דברן הציוני ד"ר גיסן כהן את סכנת זניחת הדת ואת הפשע הגדול וקלות-הדעת של המתבוללים והרהור תשובה אמתי היה נכר על פני כל הנאספים וגם בתוך הסטודנטים הרבים עד שמצא הסופר המתבולל סאבולטשי לנחוק, להזהיר מפני שיבה אל הקצה השני, אל דרכי הרבנים החרדים, להתלהבות והשטתה בגלוי החדש, שעשתה האספה, היו גדולות כל כך עד שקרא מזכיר הקהלה הנאורה ד"ר פרינץ מעזני, הנחשב לראש המתבוללים בעיר הממלכה, ברגש: זה הוא היום היפה בכל ימי חי בראותי, כי פרחו בני הנעורים המשכילים נכונים בכל נפשם ובכל מאדם לכנות חומה בצורה סביב דתנו ואמונתנו להגן עליה, עוד דברו רבים ברוח המרוממה הזאת וחדוה רבה שלטה באספה ההיסטורית הזאת. בסוף נקבע ועד, לערוך פרוגרמה לחברת הגנה על הדת היהודית, להציעה בשכוע הזה לפני אספה שניה. — היו רבים בתוכנו אשר לא נחה דעתם בתנועה לאומית גרידא, שהקיפה את רוב בני הנעורים היהודים בדורנו, בדעתם היטב, כי היהדות מקיפה יותר מסתם לאומיות, הלוקחה במלוא מעמם אחרים, האנשים בעלי ישוב הדעת בתוכנו, שידעו כי הדת היהודית

מסרו נפישם בעדם, לעשותם לבאי-בחס במועצת הממלכה, אך במקומם ישבו אחרים, שלא רצו במ ולא בחרו במ ולא נבחרו כלל, אלא גזלו מנדטיהם בידם החזקה של שלישי המדינה, למרות חוק הבחירה הכללי והשוה לכל, שעל פיו יש רשות לכל אדם לבחור בטוב בעיניו ואין כפייה ואין אונס בבחירה. הקלוב היהודי נבחר ולא ישיב מנדטיו, כי כן גזרו תקיפים, הרוצים להכריז כל שם וזכר לנו. אך מעולם לא נשפך דם אדם לדיק, ישראל הוא עם קשה-ערף, הדם, הנשפך ביום גזר עריצים את זכותנו המדיני מידנו, ישמש לנו כדבק טוב וחוק, לחבר עוד יותר את כל בית יעקב לאגודה אחת חזקה ואמיצה, אשר כל בלי יוצר עליה לא יוכל להפרידה ולפוצצה, הנה זה דם חברית בין ישראל ובין אחדות הלאום, אשר עליה שפכנו דמינו לא בפעם הראשונה, דא בפעם הראשונה נסו הגוים למחות שם ישראל בזבחים שערכו בנו ולא עלתה בידם, גם הפעם לא יצליחו הפולנים להחרידנו בדם דרוהביטש, לאנוס אותנו למחול על קיום לאומנו ולמבל עלינו לאומות זרה, בדם הנשפך השינו רק את ההפך, לחזק עוד יותר את ידיעת עצמנו ולמאוס בבוגדים מוכרי עמם, לעמוד על דעתנו ולדרוש בכל מאמצי כחנו את זכותנו הלאומית, אשר עליה כבר שפכנו דמנו, אין לך שום קנין לאומי בכל העמים, שלא שפכו העמים את דמם עליו, לא נקל כל כך נעם להשיג צרכיו הכלליים. הדם היהודי הנשפך עתה בארץ אבותינו ובארץ הזאת הוא ערובה נאמנה, כי הישג נשיג את מאווי לבנו ויכול נוכל להתגבר על כל המבשולים, דבר שהעם מוסר נפשו עליו אי אפשר שלא ישיגהו על אף כל צוריו ומבקשי נפשו. זאת הורינו כל דברי ימינו וגם דברי ימי עמים אחרים.

רק נחמה אחת יש לנו במלחמת הבחירות של עכשו: מפלת צורינו בוויין, תבוסתם היא שלמה. גם בבחירות המצומצמות, שהיו ביום ג' שני, נפלו כל מנהיגי הנצרים-סוציאליים ולא יוסיפו לקום, אם לא ימחלו נבחרים אחרים ממפלגתם על מנדטיהם במדינה, להקציע מקום לקצת מנהליהם, בכל אופן בעיר הממלכה כבר בער אחריהם העם ועוד יבער אחריהם גם בבחירות למועצת המדינה והעיר, לא הויעילו לצורינו כל נכליהם וגנבותיהם, שהתנהנו בהם כמנהג גליציא, שהנהיג שם רבם. העם מאס בהם, מפלת צורינו העצומים האלה נותנה בנו תקוה, כי כמו שזכינו לראות במפלת אלה, שנשבעו ג"כ להכריזנו ורמחות שמנו, כן נזכה גם לראות במפלת צוררים אחרים, המבקשים נפשנו לספותה, ישראל כבר ראה הרבה עמל בימי חייו וגם הרבה נחמה נחל, נצחון החפשים בוויין הוא נצחון היהודים, כי היהודים היו המכריעים במלחמת הבחירות, מנהלי האשכנזים כבר עשו חוזה עם הנצרים-סוציאליים בבית ראש המינסטרוים בארון בינרת, מיד אחרי

כל המהלות האלו היא שפע חלבון הביצה אשר בדמם של המרבים לאכזר בשר ובכלל שפע המזון ומאכלים מגרים. נסביר זה במשל מן הצמחים, הכר יודעים מה נחוץ הובל לנטיעות, אבל אם יבא גנן פקח יותר מדי וילמד מל-וחמר של שטות ויאמר: אם מעט זבל פעם אחת בשנה מועיל להרכות כח הצמיחה ולהטיב את פרי הצמח, מכל שכן אם אזכר את ערונתי בכל יום, הלא ירבה פריי ואעשיר עשר גדול, גנן כזה יובח מהרה, כי רוב טובה גרוע הרבה מלא בלום, צמחי יכלו בלא עת, יקמשו וימותו בטרם עשו את פריים, ואולם צמחים שאין מזבלים אותם רק פעם אחת בשנה או אף אלה שלא מעט מעולם מעט זבל יצמחו כדרכם ויבריאו עד הביאם פרי לברכה, אמנם ישנם צמחים, שאינם גדלים רק בתוך הרפש או האגם, המה מינים מיוחדים ולא הסובים וישנם צמחים שלא יעלו יפה בלי זבל מעט, אבל לא יסבלו את המבוער הזה בכל עת, כן הדבר גם בבעלי חיים, המזון הבא מן החי הוא כמו זבל לצמחים, ישנם בעלי חיים, שאינם נזונים רק ממזון הבא מן החי, המה החיות המורפות והעופות הדורסים ולא מן המשובחים שבבע"ח הם, ישנם בעיה, שאינם צריכים לעולם למזון מן החי והם דוקא הגדולים והחזקים והמשוכללים בכל מיני הבהמות והחיות (הפיל, המופ, הפר, הסוס, הגמל, הצבי והצאן וכל מיניהם ומיני מיניהם) ולאדם בעל הבחירה נתנה רשות

גם אחרי העבודה ואין שווי-המשקל בא לעולם כהסתדרות המוח וענפיו שכלל הגוף, אין לשכוח, שנתן הכורא לכל אדם את הרגשת העיפות, למען ידע גבול לעמלו, מי שאינו משגיח על הגבול הזה דומה לבע"ח הטבובו כסף בלי חשבון ואינו משגיח על גבול הבנסותיה, הוא מוכרח לפשוט רגל לנושיו, לא יועילו לו אח"כ תלונותיו ודרישת הרופאים, כמבע שולט חוק קבוע והעובר על החוק הזה עונש יענש בלי חמלה, כי אין לפני החוק הטבעי משא-פנים ושחר לא ימה.

בן הדבר גם בסדרי המאכל והמשתה, לפי החוק הטבעי אין לאכול רק להעביר את הרגשת הרעב ואין לשנות רק לפי הצמא, להרוות את הצמאון נתן הכורא רק מים, והנה יודע כל אדם כמה פעמים חטא לחוק המבוע הזה, כל העוים מתאונן על מעום המזון והכל מחייבים את המחסור והמסכנות באחריות הגועים בלא עתם וסובלי התחלואים הרעים, אבל פלא והפלא, רוב החליים המצויים בדורנו שולשים דוקא בבתי-אבות, שאין להם להתאונן בשום איפן על מחסור ומסכנות, כל מיני הישגיו, חליי העצבים באופנים שונים ורבים, שגדון (גיבט), השבץ (שלאנאפאל), צפוי בתלי הגידים הפנימיים בחמר שיר, לעצור את מרוץ הדם ולסתום דרכו אל הלב, חליי הבליות והלב, מחלת הנפת, מחסור הדם וחורות הפנים ועוד מחלות רבות ושונות, מצויות רק בבתי עשירים, הלא דבר הוא, סבת

ובאמת ישובו רוב הנוסעים ממקומות התרופה בהרגשה, כי הוטב מצבם ועצביהם נתחזקו והעיקר: מראיהם הוטב ומשמלם הוסף והם ממלאים פיהם תהלת הפעולה הטובה, שפעלה עליהם נסיעתם, אך באמת כמעט בכלם תעלם הפעולה הזאת אחרי שבועות אחדים ולא נביר בהם כלל, כי הוציאו בשנה הזאת הון קטן לרפואתם, כל מדוה ומיחוש, שהרגישו בעצמם לפני הנסיעה, ישוב לאיתנו ולא ישאר מן הנסיעה רק זכרון הפגישות הנעימות או המרות, שפגשו במקום מהמם, לכן על כל אדם לדעת סבות השנוי הזה ולהכיר, כי כל מיחוש ומדוה וחולשה הם תולדות סדרי חיים נשחתים וקלקול המדות, אבותינו לא ידעו מקומות תרופה וגם לא מיני המיחוש והחולשות המצויים בדורנו אצל כל אדם כן בך, תקון מ"ד לבריאות הגוף אפשר להשיג רק בהסירנו את המשחית מקרבנו והמשחית הוא מעשינו וסדרי חיינו המקולקלים אדם שמלאכתו בבית עליו לקצוב לו זמן בכל יום, ללכת לטיל באויר צח ושם יתכן לשאוף ולנשום את האויר בחזקה עד מעמקי חלל הריאה, למען יתרחב החזה ויטהרו קני הריאה ויסתדר סבוב הדם היטב, איש כזה צריך לישון בקיץ ובחורף אצל חלון פתוח, העובר עבודה רוחנית קשה עליו להשמר מדברים המגרים את העצבים (אלכוהול, טבק, כעס ורגז), כי כל אלה מרגיזים את העצבים ואינם נותנים להם מנוחה

במרמה הושלכו אל הארון ובערב הודיעו כי לעועג-שמיין נבחר. שמות הנהרגים לא נודעו עוד בדיוק. עד כה נודעים בין ההרוגים שמונה יהודים צעירים מהם שני רקטורים, ד"ר מעסער וד"ר לוסטיג. יש בהם גם נצרים.

פיריטון קטן.

תמונות מן הבחירות הגליציות.

חבל אנשים מן ועדי מפלגות שונות בא אל שר המחוז להתרעם על רשימת הבחורים, שאינה בתקונה. הרי אין באוסטריא זכות בחירה לנשים, אבל ברשימה נמצא שם הבחור פערל-סערל לפשיץ והיא אשה. שר המחוז קוצף: הלא יודע אני בעצמי את שמעו של זילברמן פנים אל פנים, גם איזה בערל יש בכס ואם שמעו ובערל הם שמות זכרים. הלא בהכרח, גם פערל וסערל הם שמות זכרים. לכו לכם!

באספת-עם רבה עומד דברן סוציאלי וקורא בכל כחו: "הורידו את שטאנר הבוהזא הקלריקלי! יחי קנדידטנו ד"ר הנריק קולישר!" נשמע קול: "הוא גם הוא בוהזא!" "אבל אינו קלריקלי", עונה הדברן. "כי אינו מטעה את ההמון בפרוות ריקות" ("אלא הוא משלם להם בידו המלאה בעד פתקאות הבחירה בשטרי כסף", נשמע קול מתוך ההמון).

יושבה לה קומיסיה בבית העיר בלשכת-סתר ומסדרת את שמות הבחורים בפרטי פרטיהם, מה מלאכתם ואיזה מקום דירתם. הבוטב הוא יהודי מושקה, הרושם בפקודת שר המחוז שמות כמה בחרים יהודים, שבדה מלבו ולא היו ולא נבראו, לעזור בזה לבחירת הקנדידט של הראדא נאורובא. ובתוך הקומיסיה יושב גם הפקיד המשגיח על המס ואינו מבין "חכמות". "דם כלב! הוא קורא בכעס, הלא כל אלה מעלימים את המס ובעלי-הבתים משמישים שמותיהם בגליונות רשימות דיריהם, אני אראה להם מה זאת הברחת המס. מה יהודים רמאים יכולים לעשות!"

בבית המדרש אחרי תפלת ערבית יושבה כנופיא ומתפלפלה בסוגיא דבחירה. גרשון וואלף מציע תמיהותיו על כל הנעשה והנשמע. הרי נסים ומופתים נפלאים נעשו למפלגה השלטת בבתי הבחירה. הניחו באו-ן-הפתקאות שלשת אלפי פתקאות על שם הקנדידט הציוני ולא הוציאו רק שמונה מאות; בבית אחד קטן, שיש בו ארבעה חדרים, דרים לפי רשימות הבחורים יותר מששים בתי-אבות, מועט המחזיק את המרובה; מתים כמו מקבריהם, מחנה כבו, יותר ממתי יחזקאל, לשרת את הקנדידטים הפולנים בפתקאותיהם בכל עיר ועיר; קנדידטים, שאין להם בוחרים כלל, מלבד משרתיהם הנשכרים בכסף, "נבחרו" וקנדידטים, שאלפי בוחרים נאמנים מסרו נפשיותם עליהם וכתבו שמותם על הפתקאות, "לא נבחרו". מאין להם כל הנסים האלה? בשלמא לפני ארבע שנים באו צדיקי הדור לעזרתם, אז היו המופתים אפשריים. אבל השתא הרי לא אבו צדיקי הדור לעזור. "אני אסביר לך", השיב נחום ליב, התקפים הלא עשו ים של דם ודמעות וכן רמז עליהם הכתוב: "רמה" בים (עשו רמאות). "ירה" בים ומבחר. ותחת צדיקי הדור הלא באו הפועלים לעזרת התקפים ובים נאמר: "ראתה שפחה על הים מה שרא ראה יחזקאל".

הפסקת הצהרים בלשכת הבחירה. הקומיסיה יוצאה וכאשר אך הפנו האנשים ערפם נכנסים מזביר העדה ואגיטטור אחד ומושקה אחד ונועלים הדלת אחריהם. פותחים את ארון הפתקאות ובודקים. הא-הא-הא! כמה משה כאן! קורא המזכיר. מושקא שוחק בכל כחו. כמתפלל על הלצון החד והמחוכם. אין פנאי להתקוצץ, קורא האגיטטור בקצר-רוח, עת לעשות. אין טוב מאשר לפסול את כל הפתקאות על שם אדולף שטאנר, כי כלן כתובים בארתוגרפיה גרמנית. Stand, אצלנו בפולן צריכים לכתוב Sztant. אדריבה, עונה מושקא, הלא הציונים אינם פולנים כמונו. על-כן הם צריכים לכתוב Adolph בארתוגרפיה הורזה. "לא בן, עונה המזכיר, אינכם אנשי-מעשה, הלא דרדקי אתם בענין כזה. אני אראכם איך עושים. אם נפסול את כל הפתקאות הלא תהיה תרמית גלויה. מהרו והוציאו כאלף או אלף ותזיק פתקאות ואני כבר הכינתי אלף פתקאות אחרות על שם הקנדידט הפולני

טריאט רב ועצום. העומד תחת מנהלים חרוצים המגינים עליו, יש בה המון ציונים, שגזל זכות העם היהודי מרתיח דמם וממרר נפשם ועושה אותם מוכשרים לכל מסירת נפש. כמו בני עם אחר הרואים עלבון עמם. ואת כל ההמון הזה בקשה הנהגת העיר המנהלה את הבחירות להונות ולגנוב לבותם. כמו שנוהגים בכפרים ובערים הקטנות. כבר בשבוע שעבר ידעו בכל העיר כי הכינו במגיסטרט אלף וארבע מאות לגטמציות מזויפות על שם מתים ועל שם אסירים מבית הסהר ועל שמות, שאינם במציאות וגם נשים צרפו למנין הבוחרים. עלו אנשים אל שר המחוז לקבול על הזיוף ולא נענה, שלחו דפומציות לוויין ולא נענו. הקצף בעיר היה הולך וחזק. ולא רק בין היהודים הלאומיים, אלא גם בין הפולנים (שהקימו להם קנדידט אחר, מלבד לעווענשטיין בחיר המועצה הלאומית הפולנית) ובין הרוחנים ובין הסוציאליים. ומנהל הבחירה משנה ראש האזרחים היהודי פייערשטיין יצק עוד שמן על המדורה, כי התגרה בעם הזועף והתפארה, כי לעווענשטיין "יבחר" בכל אופן בין אם ימסרו לו את הפתקאות ובין אם לא ימסרו. ביום הבחירה התנהגה הקורופציה בגלוי ובחוצפה ככונה להקניט את העם חסר-הכח. למרות פקודת המגיסטרט, שלא לעשות הפסקה בתוך הבחירה בצהרים, עשו הפסקה בשעה י"א ובעיר ידעה כי בשעת ההפסקה יגנוב את הפתקאות ויחליפון. אז הגיע הקצף בעם עד קצה תם ארך-רוחו ולא יכול עוד להתאפק. רותנים ופולנים ויהודים פרצו אל לשכת האגיסציה ושברו את הכלים וגזלו את הלגטמציות הצבורות וקרעו. את מעון פייערשטיין החריבו ולא השאירו שם אף קיסם שלם וכן את לשכת הקהל. אז הובא החוצה גדוד פרשים. העם בחמתו קבל את הגדוד בקריאות גדופים ובזריקות אבנים. מן החלונות השליכו על ראשי הרוכבים כלים שונים ואבנים. הפרשים פנו ובמקומם בא גדוד רגלי שלופי נשק מזויין. גם אותם בוז העם והשליך עליהם אבנים. ראש האזרחים ושר המחוז יצאו אל העם והזהירו להתאפק ולשוב לדרכם, שלא יבא לידי שפיכת דם. אך העם הזועף לא שת לבו והיה נכון לכל. כאשר נזרקה אבן אל חזה הלייטננט המצביא צוה לירות מבלי להזהיר בתחלה. בפעם הראשונה ירו לאויר וכאשר ברח העם מיד ירו עוד אל תוך העם וכשישים איש ואשה נפלו חללים. שמונה מתו מיד ועוד עשרה מתו בטרם הובאו אל בתי החולים, כי שעות אחדות שכבו בחוץ ולא הניחו לגשת אליהם. ובכיה"ח מתו עוד אחדים וגם מצב הנותרים רע. וכל זה היה כדאי, שלא לתת את העם לבחור את הטוב בעיניה, אלא למנות בלי בחירה, ב"א בגניבת דעת ובזיוף את מי שאינו טוב בעיני העם. ואחרי כל הזבח הזה נגמרה הבחירה באותו הזיוף, הפתקאות המזויפות והנכבצות

שעה וביד החולים להטיח מצבם לעולם ולהאריך חייהם אם ישמעו בקול חקי הטבע המזהירים מרוב הזבל. אך מי זה שומע עצה כזאת. כל הנוסע אל מקום תרופה מוסיף שם להיות עיף דרכו ועוד ירבה לפטם כרשו במיני מעדנים ותבשילי בשר, להעמיס על הארגנומס משא של חלבון ביצה יותר מאשר יוכל שאת ובוה הוא דורש מאת מקום המרפא לגהות ממנו מזונו. לא המנוחה ולא המיזל ולא האויר הצח לבדם משיבים את העיף והנלאה לאיתנה, אם לא יסדר את דרכי חייו עיף חקי הטבע, להמעיט במאכלי בשר ובכלל שלא לאכול רק לשבעה ושלא לשתות רק לרויה ושלא להרבות בתענוגים. בנסיעה למקום אויר צח אין לבחור במקום תרופה הומה מרוב אדם, שסעודות שלמה בשעתו מצויות שם. דוקא אלה הם הגרועים ואינם טובים הרבה מן הכרכים. הרוצה באויר צח יבחר במקום שקט בשדה סמוך לעיר וינוח ויסתפק במועט הוצאה.

הטוב והנבחר לחזק את הגוף ולעשותו עומד בפני מחלה ונזק ולהוסיף למסדר העצבים מרץ והחלפת כח הוא מקום מרחץ או יר ושמש כפי אשר אשר יורה הרופא. מי שבחן תרופה כזאת פעם אחת לא יעזבנה עוד. אבל עם זה צריך כל אדם להשגיח על בריאותו. להתרחק מכל דבר מזיק לגוף. בשמירת חקי הטבע בכל סדרי החיים ובעשיית סיג בכל תאוה והנאה יוכל אדם לקוות חזרה לבריאות בטרם יאחר המועד. מיני סמים ותרופה אך יבזבו ממון ויביאו לרוב נזק תחת תועלת.

עומדים אנשים חפשים, שאין עליהם עול דת והם שואפים זה כמה, להרבות שלטונם על החרדים ועל הקהלות הקטנות, להנהיגם בעל כרחם עיף רוחם. לאספה הזאת באו המנהלים בהצעה ערוכה, להרבות בועד המרכזי הגדול את באי-בח הקהלות הגדולות לפי מספר נפשותיהן. יש למשל בתוך האגודה יותר מאלף קהלות ולכל קהלה יש קול אחד בבחירת הועד, אף שרוב הקהלות הן בעלות מאה נפש ועוד פחות ממאה. ולקהלה הגדולה בעיר הממלכה ברלין, שמספר יהודיה מאה וארבעים אלף נפש, אין רק אחד עשר קולות. ההצעה דרשה לתת לברלין שמונים קולות, להמבורג חמשים וכן לכל קהלה לפי מספר הנפשות. היהודים החרדים והציונים ידעו שלא רגש הצדק סוכן בזה, אלא החפץ להשליט רוח ההתבוללות בכל הקהלות ולכטל באלף את מעט החרדות ומנהגי ישראל, הנמצאים עוד בקהלות קטנות. כל צירי הקהלות הגדולות המליצו בעד ההצעה בלשון מדברת גדולות לשם הצדק והיושר, שהוא תמיד ביד הרוב. אבל צירי החרדים והציונים, שהיו הרוב בועידה, נלחמו בעוז ובכח ההוכחה, שאין למסור את היהדות האמתית הקימת עדיין במקומות הקטנים לכטלה ולכבשה ע"י הרוב של הקהלות הגדולות ומנליהן, פורקי העול, הרחוקים מן היהדות. מוסר טוב יורד חרדי לב ויוצא מלבות נאמנים שמעו פרנסי ומנהיגי המדינה מפי הציוני ד"ר פלעז ומפי החרד לדת לאב ולא ידעו עוד מה לענות. נסתמו טענותיהם וההצעה בטלה עכ"פ בפעם הזאת. נתקבל חוק, שהנהגות הקהלות מחויבות להתנהג כדת וכדין תורה, אין לחלל את השכנת עכ"פ בצבור ע"י פקדי הקהלות. גם זה למזבח. עד כה היה גם חלול שבת בצבור חזיון נפרץ. בלשכות הקהלות עבדו בפרהסיא בשבת כמו בלשכות הממשלה. כן אנו רואים גם בזה היהדות האשכנזית נצולה מירי הפשיעה והכליון וחזרה לאיתנה.

הזבח בדרוהביטש.

עבירה גוררת עבירה. התרמית, שהונהגה בבחירות הגליציות ביד רמה ובלי נושא ובלי פחד מפני הממשלה המרכזית, הנושאה פנים להמאים רשמיים כאלה, הביאה את השלטון הגליצי לידי שפיכת דמי נקיים. הרמאות בבחירות נהוגות בכל עיר ועיר ואין דין ואין דיין, כי גם הנציב וגם המגיסטרוס יודעים כיצד נוהגים ומחשים, רק בערים הראשיות בלכוב ובקראקא אין בתי הפקודות מניחים לעשות מעשי תעתעים כאלה עכ"פ בגלוי, כי בעיר גדולה הם יראים מפני חמת העם. אך שלטון המחוז והעיר בדרוהביטש טעו טעות נאוגרפית, הם חשבו דרוהביטש לעיר קטנה ובאמת היא כרך גדול לכל דבר. יש בה אינטליגנץ, המבינה את תרמית הנוכלים היטב והעירו את העם עליה, יש שם פרול-

לבחור לו בעצמו את מזונו. הוא דומה לצמחים הצריכים ליובל, כלומר טוב לבריאות לערב במזונו מעט דבר מן החי, כמו שמזבלים את הנטיעות העדינות והרקות. אבל אדם שילמד קצו בעצמי ויאמר: אם טוב לאדם לאכול מעט דבר מן החי, אלבש מלית שכלה תכלת, אעמיד את מזונותי על הבשר לבד ואדיה בריא וחזק יותר מן הדלים, הנוזנים מתפוח-אדמה ופת קיבה, הרי זה דומה לגנן המזבל את נטיעותיו בכל יום ומורידן בחמתו זאת לשחת בלא עת. הרופאים הוכיחו, כי יותר ימותו בני אדם בדמי ימיהם מרוב מזון טוב ומכריא מאשר ימותו מחוסר מזון ומסכנות. השפע במזון טוב, הנשיר בחלבון ביצה (בשר), הוא אבי רוב המחלות. ההסתפקות היא יסוד היסודות בחקי המזון ובריאות הגוף, אבל אין משגיחים בה בזמן הזה, שהתגברה החליכה בשרירות לב בכל מהצעות החיים ונונחה, הצניעות ונשכחה תורת עשית סיג וגבול לכל הנאה ותענוג, כל אדם לועס וממלא כרשו כל זמן שאין קיבתו מקיאה וזה לא למען ישיבע רעבונו, כי-אם למען יתענג החיך וכן ירגילו גם את הילדים ברעבתנות, שאינה יודעה קצב ואח"כ יבואו ויתאוננו לפני הרופאים וידרשו מהם תרופה והם לא יוכלו להעביר קלקול, שהביאו חסאים גדולים נגד חקי הטבע במשך שנים רבות, ואז יאמרו החכמים בעיניהם, כי הרופאים, יודעים מחלה, אמת הדבר, הם יודעים רק את המחלה וסבתה, אבל לא יוכלו להסירה רק בהסיר סבתה וזה אינו תלוי ברופאים, אלא בחולים עצמם ולהם הם אומרים רק: שובו וחיו! הנסיעה למקומות התרופה תועיל רק לפי

והנצחון במוח. שלשתם מוציאים ודאגטטור קורא: **"משה! אל תישן, קום ונרקד מעט"**. ומושקא אחו במתניו ונגמ משחוק בהנאה מעושה.

*

ואני עברכם המהטט בשמעתי את דבר בוא המחנה הכבד מעולם האמת, למלא חובת הבחירה בכל עיר. שנשתי את מתני והלכתי, להתראות אתם פנים, לשמוע שמץ דבר אמת, כי כבר נלאיתי מתעלולי עולם דשקר. כמובן הוכחתים על פשעם על בואם אחרי מותם לעזור את הפולנים ושאלתם: איך יוכלו לעשות מתים לפולנים? הרי כתוב: **"הלמתים תעשה פלא?"** בתמיה. אחד המתים הצטרך ואמר: בארץ הזאת גם זה אפשר, כמו שכתוב: **"במדבר הזה יפלו פגריכם"**. ונאמר: **"כאדם תמותון וכאחד השרים תפולו"** (תהלים פ"ב). ונאמר: **"יחי מתוך נבלתי יקומון, הקיצו שוכני עפר וכו' וארץ רפאים תפיל"** (ישעיה כ"ו). ונאמר **"והפלתי חלליכם לפני גלולייכם"** אל תמרא גלולייכם אלא גללייכם...

ומה אומר עתה לואיגר כעולם האמת למפלת תלמידיו, הוא עושה כודאי מספר מר ופורש כפיו ומתפסח. **"לא, ענו כלם, אדרבה הוא עושה לו יום-טוב, כי במפלת תלמידיו הוא מתפאר לפני שכניו בניהם, כי גבור חיל כמוהו לא יקום עוד בארץ ואין עוד איש בעיר הממלכה, שיוכל לשלוט כמוהו במיליוני בני אדם בהבטחות שוא ולחזק ידיהם בשקרים, להיות מאוחדים ומקושרים היטב ולמשול בכל הממלכה ולהקים מניסמרים ולהעבירם. רק לואיגר אחד היה וכו' והוא לא יקום עוד, כי באמת לא העם ולא המפלגה היו לו העיקר, אלא להראות כה יד"**.

"לכו אמרו לו, עניתי במשבי כתפתי למעלה, כי אין לו להתנאות כל כך, פה בארץ הזאת ישנם יותר מאלף לואיגרים, העולים עליו בנאותם ובחצפתם ובתרמיתם ובתאות שלטונם."

המהטט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. חברות שונות ישנן פה יותר מכשעור הנצרך והעניינא מהן בפהיינפיש. כי מפני רבוי החברות פעולות כל אחת הן כאין, הכוחות מתפוצצות, בעה"ב נותנים ולעני אין מאומה. ודומה כאלו לא נבראו כל החברות הללו אלא בשביל העוסקים בראשן, להיות להם לאמצעי, להשיג עם ידן את תאומם לכבוד, סגורות רבות נמצאות בכמה מהן, בדיני-פסונות... ואפילו בדיני-נפשות. ביחוד רצייתי בזה להזכיר את החברה **"נושאי-המטה"** פה, שמטרתה כשמה, לעשות חסד עם המתים בשעת הלייתם בלי שום הבדל ופדות בין עני לעשיר. הוצאות אין להבדל הזאת כמובן מאליו והיא עשתה לה זה כסה לחוק, להוציא סמון כהזקק מירי האבלים שלא כדון וכי שאינו נותן להם כפי חפצם וביאורו בפצוקה. המנהג המגונה הזה היה לפנים **"פטנט"** של **"החברה קדישא"** ואח"כ שנתבטל קמה החברה הנ"ל תחתיה, לאהיו באפסותה, לגזול כסף ולצבור הון לריק, ואין איש בעירנו שואל. למה כסף להבדל זה? איזה חסד עושים בו, ולמי יתנו השבון הכנסותיה? סקרי גזל מרגינים יקרו לרוב בשעה שאין הגולים גבולים לעמוד על נפשם ורק חרפה היא לרבר על אדותם בגלוי. החובה אפוא על ראשי העדה, להרים את המכשול הזה, לכל יהיה עוד למוקש ובפרט נכון הוא, כי ההבדל כלן תעמודנה בעתיד תחת חשגת-העדה ולא כמו עד עתה תחת אנשים פרטים, העושים בהן באדם העושה בחוד שלו ויש בהם הרבה שאינם עוסקים בצרכי-הצבור באמונה.

מכתב מאמריקה.

בין-יורק. הבהירות בגליצא והתאמצות היהודים להעמיד קלוב יהודי בפרלמנט נתנו גם לנו ענין לענות בו. ביהוד מרכים לדבר על אדות הבהירות ברבע הגליצאי, חשובי גולי גליצא משתדלים בכל כחם לאסוף כסף לתכלית הבהירות וכפי שנודע לי כבר שלחו סכום הגון ועוד הם מוכנים לשלוח. מר צבי בהן מיפו ומר ברוך זעספל ראש האגודה הגליצאית משתדלים הרבה, ברבר, לאסוף פה כסף לקפת הבחירה וגם נוסעים הם בארץ למקומות, אשר שם נמצאים יהודים גליצאים במספר השב, לצבור כסף.

נגע חדש נגלה פה בין היהודים תולדת הקני מנהגים רעים של עמים אחרים ותולדת עויבת הילדים בלי חנוך יהודי. צעירים יהודים הולכי בטל, בני בליעל, אנשי און עשו להם את אגודות הרוצחים והשודרים האיטילים למופת ויסדו גם הם אגודות בעין **"המאפיא"**, **"היד השחורה"** וכעין אגודות **"הנחלמים"** בעד החרות בימי המדידה ברופאי והאגודות האלו עובדות בשקידה רבה, לשלוח הזהרות ומשפטי מות לסוהרים, למען חוציא מידם כסף. על הפוליציה אין לספק, כי כל עסקה

לתפוש את אנשי הרמים היה לריק, גם הסוחרים עצמם אינם מתארים לבקש עצה לפרוק את עול השודרים מעל צוארם. ע"כ נפל פחד האגודות על כל פותר יהודי וישנם כמה סוחרים, שקבלו עליהם לשלם סם תמיד להבדות הגולנים, למען ינהיו להם ויגינו עליהם. ידם של המסחיתים רבה להם. להכביד אכפם על כל אורח שקט ושאנן, להסם לבו כפחד מות ולא פגע אהת הראו את ידם ההזקה ועשו שמות ברבע היהודי. הסוהרים יראים לנפשם ומפחדים לילה ויומם כמו במדבר שמם. עתה יצא ה"מאגבלאט" נגד הסכה הזאת והציע רפואה באחדות הסוחרים. יקופו בעלי-הבתים ויתארגנו גם הם, לנצה את הצדה הזאת. עמדו נא קוראים נכבדים לרגע והתכוננו כמראה הזה, יהודים מוכרחים למכס עצת איך לשמור נפשם ורכושם מפני שודרים יהודים. צרה כזאת לא היתה לישראל מאז היה לגוי ורק אמריקה ההפסית גדלה לנו חברות גולנים, כאלה שהיו בין העמים הפראים והחשכים בימי קדם. למדרגה כזאת של פריקות עול והליכה בשירות לב הגיעה היהדות באמריקה וזה רק משום הסרון הנ"ל יהודי אסתי, המכנים בלב הילד דוח אהבת חברות, רוח אחות ושלוש, רוח כבוד ומסר. היש מרגיזה נוראה מזה? האבות היו להוטים אהרי המסון וצמצמו את כל כוחם נפשותם בצבירת כסף ואת בניהם הקריבו למולך. את עצמם הצילו, בטנם מלאו, אבל בניהם אבדו. עתה אהרי שהגיע חקלקול עד כה התעוררו כבר רבים לעסוק בהנוד היהודי, אבל עתה קשה הדבר מאד, כי שאלת חנוך של סאתים אלף ילדים עומדת בפעם אהת על הפרק להפטר.

התנועה נגד רופאי גוברת מיום ליום. המדינות הפרטיות של ארצות הברית מחליטות זו אחר זו, להתרחק דגמרי פרטיות אם תעשה הברל בין יהודים ובין שאר אזרחי אמריקה. רופאי התהלהלה מפני התנועה והרועה, כי מוכנה תיא לעשות הנהגה ולהכיר תעודת-סכס אמריקני בידי סוחרים ספורים מיום אם גם יהודים הם. הנשיא טפט שמה בזה, כי עלה בידו מה שלא עלה בידו קודמיו, להשיג הנהגה בעד יהודים. אבל שמחתו הופרה, כי לא נחה דעת היהודים בזה, כי לסוהרים גדולים יש גם בארצות אחרות הוכות הזאת ואין יתרון לאמריקה בזה. העתונים המשיכו את מאמריהם נגד רופאי ועתה יצא עורך-הדין המצוין סרשל פה בסכת ארוך אל הקונגרס וחוכית, כי בהנהגה הזאת נתנה רופאי מדינת להי לאמריקה. חברי הפרלמנט המכינו לבטל המכתב. לפי שעה נמנעה לפני הפרלמנט הצעה, לבטל כל משא ומתן עם רופאי ובעוד ימים יבואו לדון בזה. ימים יגידו מה יהיה סוף הדבר.

ההגרה עומדת על הפרק ובעת שאני כותב הטורים האלה דנים עליה בבית הנבחרים בוויינגטון. כידוע מתנהגים פקידי החוף עם המהגרים באכזריות ומכבידים מאד את הקי הכניסה. זה עורר בין העם שנאה עזה אל הפקידים ועתונים אנגלים אהדים עזרו לברוא דעת קהל נגד השיטת הנוכחית. עורך-הדין מצוין אהר, אשר לו עתונים רבים באמריקה, מר דנדולא הירכט, נסה לסדר ולאחר את כל האגודות האשכנזיות נגד חקי הכניסה. גם פרסם מאמרים יום יום נגד הממשלה על-אדות רעת הפקידים וסוף הדבר היה, כי בכוח הנבחרים החליטו לברוק אהרי מעשי הפקידים ולראות אם באמת הם מתנהגים באכזריות ושלל כדון. הברוקה נמשכת עתה והועד שומע בעד וכנגד ההגרה. ראש הועד, ההוקר ענין ההגרה, הוא יהודי מרבע היהודי וזלצר וכפי שאפשר לשער יעשו שנויים גדולים בחקי ההגרה ויקלו מעט או הרבה את הכניסה. את השפעת ההקים הקשים יש לראות מרישומה סטטיסטית, שיצאה עכשו ע"ד הגולים. בשנה שעברה באו הנה 150,000 מהגרים יותר מאשר בשנה הזאת. כ"כ החדשים שעברו באו 900,000 גולים, רובם איטלים. בעשר חשנים האחרונות התישבו פה יותר משתי מיליונים איטלים. אהריתם במספר הרב הם הגולים היהודים. בני-יורק נוסד ועד של יהודים, לשלוח אנשים לארגנטינה, להקור ולדרוש את מענות הקולוניסטים היהודים במושבות הבארון הירש ולראות אם באמת כצעקתם כן הוא. הסופר הפועל ציוני מר חזנוביטש פרסם בספר טענת הקולוניסטים נגד יק"א, השלמת על המושבות שם. יודעים הם, כי אין כחם לעשות דבר לטובת בעלי המושבות, אבל מקוים, כי ידעישו את דעה הקהלו, אשר תגבר גם על המיליונים של יק"א.

בארבעה לחדש יוני העריך העיר ניו-יורק הג גדול חג חרות הרפובליקה והפרדה מסלכות אנגליא. במשך החג ההיה גם תהלוכה של כל הלאומים החומים בצל ארצות הברית וכל אחד ישא את דגלו הלאומי. עתה התעוררה השאלה איך יתיחסו היהודים הן לא ישאו היהודים דגל רופי או פולני. בועד המכין יש גם יהודי והוא דוקא ציוני נלהב, מר יוסף בארונס, עסקן צבורי הרוץ. הציונים יוצאי אוסטריא ואונגרין הקהילו אספה, לדון ברבר, איך לערוך תהלוכה יהודית לאומית, תהלוכה נאה ומתודרה. כמובן הכל חלוי בועד המכין העיריני והוא עוד לא תודיע החלטתו.

מכת המיסיונרים המרבה להפיל חללים במערכותינו באן, עוררה לפעולה את חשובי היהודים בעירנו, גם את אלה, שבין האמריקנים בני דת משה יחשבו. ועד הקהלה הגדולה דן בככר-ירושלם איך לעצור בעד הרעה. גם הנשים מהשכנה העליונה התחברו להכלית זאת. אספה הרבע היהודי נמצא מוסד של מיסיונרים, המכונים סאתים ילדים עכרים ע"י עלמות יהודיות שהשתמדו. במקומות אהרים נמצאים ב"ס ללמוד קורות ישראל של מיסיונרים והיהודים שולחים שמה ילדיהם סבלי דעת מי המה המורים. אגודת הנשים גמרה לכונן מוסדים לגדל את בני היהודים כרוה יהודית אמיתית. מענין הרבר, כי גם הפרסיסטנטים הנצרים התאהרו עם היהודים, לבער אחר המיסיונרים הקתולים, אשר פשטו גם עליהם. אין כל פרא שהמיסיונרים מצליחים פה בפעולתם. הילדים היהודים תועים בלי כל דעת

היהדות ובלי כל חנוך דתי ונקל מאד לצוד נפשים בספורי אגדות קתוליות, המושכים לבות ילדים תמימים. והם משתמשים בתכסוסים שונים, להראות טוב לבם, **"חסדי דת הנצרות"**, פותחים היכלות להתגוששות, בתי סרחץ ועוד מוסדים טובים לתועלת הרבים. ש פ ו א ל מ י ל ר.

מקרב ומרחוק.

ענינים מדיניים. בפרלמנט האונגרי נמשכת הרבטה ע"ד התקציב ואין מפלגות הפרוד משביתים את העבודה, אלא מסתפקים בדרשות ארוכות לאבד זמן. ביחוד מאריכים ברבר היהודים. אך כאשר יגיעו להועץ ברבר חקי הצבא החדשים ישיביתו את העבודה כי מפלגת הפרוד דורשה להקדים חוק הבחירה הכללית לחק הצבא. — בטורקיא נגמרה המלחמה. השולמן בקר בעצמו את אלבניא ואלפי אלבנים יצא לקראתו, הוא סלח לכל הפושעים והתנדב לבנות מכיסו הפרטי את בתיהם ההרוסים ולשלם כפר-נפשות לגואלי הדם (מנהג גואל-הדם הנזכר בתורה נוהג אצלם ונוהגים לכפר פני גואלי הדם בכפר). גם הבטיח תקון חקי המס, להקל מעליהם העול והיתר השימוש בכתב-הרומין ולשאת נשק, שנאסרו להם בתחלה. — בפורטוגל נאספו בחרי העם החרשים, לכונן את הממשלה ולבחור נשיא הרפובליקה. החלט לבטל את המלכות לעולם ואסור לכית המלך המודם לבוא לארץ. — במארוקא שלח השולמן כתבי מחאה לממלכות נגד ספרה, ששלחה חילה לארצו שלא לצדק. הצרפתים כבשו את כל הערים החשובות ולקחו כשבי את אחי השולמן מולאי צ'ין, שהמליכוהו במקינו. השולמן סלח לו.

שונות. העתון המיוחד לחקי הממלכה כאוסטריא פרסם את התקנות של קפת התמיכה הממלכית לאגודות בוני בתים לדירות קטנות בזול ואת תנאי קיום החוק. עשרים אחוזים ממאה בכסף הקפה נועדו להלוות לאגודות כסף בעין והשאר לערוב בעדן מיד בהתחילן לבנות. עתה באה העת להתחיל ליסד אגודות כאלו בכל עיר ועיר, להמציא דירות קטנות ולהביא ישועה רבה לכל אדם. — סוף הפורחים באויר, שקבכו על עצמם, לעוף מפאריז לרומא ומשם לטורין היה, שאחד נטבע בים ואחר נפל מן העננים כרומא ושלשה נפצע קשה והנותרים אבדו עזם כרומא וותרו על הפרס, ולא אבו לעוף הלאה. ובכל זאת קבלו עליהם אחרים לסובב כל אירפה בתעופה באויר והתרוממו בפאריז לעוף לבלניא ולאנגליא ומיד נפלו חמשה מהם ונהרגו והנותרים עפו הראה. — הערצה-רצונ קארל פראנץ יוסף (בן אמא בן קארל לודוויג), העתיד לרשת את כסא מלכות אוסטריא אחרי פרנץ פרדיננץ, אדם את הנסיכה ציטא מבית בורבון-פרמא, שאבותיה משלו בנסיכות פרמא באיטליא. הוא בן כ"ג שנה. — בליל 15 לחיז התחולל סער עצום בלשון ים ארדעי אצל מריעסט. כל הספינות נשכרו, קצתן טבעו בניני החוף נהרסו, גלים אדירים כבתים גדולים קפצו אל היבשה וסחבו הכל הימה. שמונה עשרה נפש אדם נטבעו, הנזק עולה לכמה מיליונים. — בפרלמנט האוסטרי יהיו עתה האשכנזים החפשים המפלגה השלטת, כי יש להם 106 צירי, לקלירקלים אשכנזים 74 ולסוציאליים 78 למשבים 81.

הבריחה לזא". מנוסת בחורי ישראל מא"י הולכה ומתגברת. הבורחים הם כני הישוב הישן, היראים מפני עבודת הצבא. אומרים הם שאינם רוצים לחלל שבתות. אבל במקומות גלותם באמריקה ובאוסטריא ג"ב לא יוכלו לשמור את השבת. תירוץ חסר פרנסה אין להם, כי במושבות מחפשים עתה אחרי פועלים ומשלמים לכל פועל שני פרנסים ליום והעבודה קלה ונעימה מזו שבאמריקה ובאוסטריא. כן יצאו מירושלם מפסח עד שכוועות כמאתים איש ומצאת שבעים איש, בהם גם בעלי משפחה. כן הולך הישוב הישן ונשבת. אין לו זכות הקיום עוד אחרי שהראו שמפני פחד עבודת הצבא נוח להם לצאת מן הארץ וכחיות כגוים בין הגוים.

ממשלה משגיחה על הכשרות. בקהלת פישטיען באינגרן התרעם הרב על הסוהר היהודי ארלה, שהוא מיכר ליהודים בשר מעושן, שאינו בחזקת כשרות והוא תולה שלט בחנותו, כי בשר הוא. כל בתי הפקודות הצדיקו את הרב וגם המניסטרים הסכים להם, שאי

הרוממות, ובהיותה מרחבת את נפש האדם ומגבה את עיניו, להעדיף מאד את ערך עצמו הרבה הרבה יותר מכדי שעורו, חכמת החכם המובהק המוטחה בעיניו אינה יתרה בעיניו על צללי הדמיונות הפורחים העולים על רוחו, ובכן תהיה לו גם התחבמותו לחכמה, והיהדות במהרה מתעוררת בכל עוז על המגים את לבו בדברים המקודשים לשם ה' כדרך שלבו גם בחברו הדומה לו, ומשתוממת ואומרת: "חברותא כלפי שמיא" (ברכות ל"ד), "מנהג שנוהג אדם בחברו ינהג אצל המקום ולא יזהר בתפלתו" (רש"י).

את בעלי המדות המוקלקות והמשובשות האדמה, רגילים גם המפשיים המתחכמים, גם המפשיים התמימים שבקרבתנו, תלמידי הגלות המכוערת, לקרוא בשם בני חורין וארמיתקרים. והיהדות הצרופה והתמימה עומדת וצוחת, כי החרות הנמורה לרוח ישראל היא קבלת עול התרבות הישראלית השלמה והמובהקת, והיא המגדלת ומרוממת על מרחבי מרומים; אין כך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה וכל העוסק בתורה הרי"ה מתעלה. היהדות הזאת היא הנחה לקבל את הטוב מיד כל אומה ולשון. אמנם רק בגלל באשר טוב דוא באמת, הסגול הראוי והמועיל משוב דרכה הוא, ועל בלתי סגל ישראל את המדות הטובות שבאומות נשמעת תלונתה לאמר: "ובמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם" (יחזקאל ה' ו'), כמתוקנים שבחם לא עשיתם (סנהדרין ל"ט). ולא עלתה על דעתה מעולם לאסור את הדברים המועילים, שיש להם יתרון עלינו, כי ישראל "לא יבנו בנינים ולא ימעו נטיעות כמותם" (ספרא ויקרא י"ח ג'); וגם בדברים שאין בהם תועלת של ממש, אלא נמוס נאה בלבד, קבלה היהדות מיד הגוים באהבה תמימה, כאשר נשמע את ר' עקיבא אומר: "בשלשה דברים אני אוהב את המדיים", ורבן גמליאל אומר: "בשלשה דברים אני אוהב את הפרסיים" (ברכות ה'). סוף דבר לא את הסגול המועיל אסרה היהדות, כי אם את החקוי התפל, הקשה והמזיק, המואם רק בשלו ובחור רק בשל אחרים, אסרה ותקרא ותאמר: "ובמשפטי הגוים אשר סביבותיכם עשיתם" (יחזקאל י"א י"ב): כמקולקלים שבחם עשיתם (סנהדרין שם). על המגונה שבמדה זו קרא ירמיה: "מה תולד מאד לשנות דרכך", ועל הסכנה ועל מפח הנפש שבה קרא: "גם ממצרים תבושי כאשר בוש מאשור", "לשוא תתיפי מאסו כך עוגבים נפשך יבמשו", ועל בלתי יכלת מדה זו להתקיים קרא יחזקאל הנביא: "והעולה על רוחכם היה לא תהיה אשר אתם אומרים היה נהיה בגוים כמשפחות הארצות".

המאמרים המעטים שהבאנו בזה יהיו נא לנו לדוגמה קטנה על הדעות, שהיהדות הונה על קלקולי חמדות, שקלקלה הגלות בקהל עמנו, בכל תקופותיה ובכל מראותיה. מהם נראה, כי היהדות לגבי הגלות דומה היא כנהר איתן, אשר מפני הקרה הקדורת בחוף מרמו פניו ויהי לקרח קשה, אך מתחת הקפאון הזה, הדומם והקשה והעבור, שומץ הנהר ושופע ונובע בכל עוז ובכל מהרה, ומחי מימיו לא נפל עוד דבר, ואם יש עם לבבנו לפוצץ את גזיו הקרח הזה אין לנו בלתי אם לבקש תחבולה, כי יגברו מי הנהר ויגאו, עד אשר ינעו כגלדי הכפור, ונבקעו ונמסו ונתכו אל תוכו והוסיפו גם הם שפע וחיים על שפעת מימיו החיים. גם הפדגוגיה הישראלית יש לה ליחד את לבה אל הרוח הפנימית של ישראל, אל היהדות הצרופה, ככל אשר היא נראת אלינו בצורתה הבולטת מתוך למדי נביאינו וחכמינו ומתוך תקוניהם, ולהחזיר אותה בעינה ובמהרה אל בניה, אשר תעו מעליה, ולאזור אותה עוז להדוף היא, בכחה היצוק בקרבה, את אויבתה, את הגלות, אשר נספחה עליה להשחית את דודה ולתעב את יפיה ולתתה כחרפה בעיני בני עמה, אשר נזרו מעליה, ורפואה זו בדוקה היא מאד, כי זה ארכעת אלפי שנה אין ישראל נזון כשהוא כריא ואינו מתרפא בשעה שמחלה עוברת עליו ואינו מחדש נעוריו אחרי בלותו אלא במיני המזון הזה ובסמי המרפא הזה ובתמרוקים האלה, הגנוזים באוצר התרבות, המוסר והישיבו, אשר נכוננו לו במעמקי רוח עמו, ומכשירי רפואה של עמים אחרים לא הועילו לנו מעולם, כי לצרך חלאים אחרים נוצרו ולפי מוג חולים אחרים נתכנו, מוסר עמי הקדם בימי הנביאים ומוסר היוני באלכסנדריו בימי בית שני בכל נגה וזרח, אך החלה החליאנו ויבחרו

תנועת השלום בין הממלכות, רב אחד התרעם על צוררי ישראל, שבכל עת שתפרוץ מלחמה הם מעלילים על היהודים, כי המה גרמו אותה בנכליהם. האספה החליטה להביע רגשי חבה לתנועת השלום הנצחי ולעזור את כל העמלים בדבר הזה. גם הביעה האספה רגשי חבה ליהודי רוסיה הנרדפים ותקוה שהמין האנושי יכיר, כי עלילת הדם שקר. דנו גם על העתקת התורה לאנגלית ע"י חכם יהודי, כי בני היהודים לומדים תורה מהעתקה נצרית, שאינה מתאימה להמסורה. בסוף שלחה האספה פכתב מחאה אל ראשי הכנסיות הנצריות נגד הסתת היהודים לשמר ובקשו מאת הכנסיות, שלא יקדישו כסף לתכלית זאת, כי המוסר הדתי אינו מתקדם במעשה הזה אלא מתחלל.

י"ש ר"ב, לרב אומרים י"ש ר"ב כח אחרי דרשתו, כי הוא משבר את הפסוקים ומסרם וכן נאמר במשה, ששבר את הלוחות: י"ש ר"ב כחך ששברך (שבת פ"ז). הרה"ג מהרש"ם ז"ל.

רמת המצפה

היהדות והגלות.

מאת זאב יעבין.

(סוף)

וכאשר נחשב להם הלצון לעובר את המוסר ולנועל את הדת מפניה, כן נחשבה העזות לתועבה ההורפת מפניה את תרבות התורה, ואת הדלמוריא, תולדת העזות החצופה, כנבלה מחבלת את האומה ככל נמרץ מאד, ואינה נותנת לה להעלות ארוכה. בשם שאי אפשר לאדם לדור עם נחש ככפיפה אחת כך אי אפשר לרוח התורה והמוסר לדעת היהדות לשבן בלב עז פנים: "מי שיש לו עזות פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני", לאמר: מגונה מדת העזות כל כך, עד שאי אפשר לרוח המהרה של מוסר ישראל, לחול ולשרות על לב בעליה, וקשה היא הדילמוריא, הבת הנולד למדת העזות, עד שאי אפשר לגאולת ישראל שתבא, כל זמן שעורנה מרקדת בינינו, כמאמר רבותינו: ראה משה שיש בהם דילמוריא, וא"י יהיו ראויין לגאולה" (שמיר א').

ואם נחשבו הפטפוט, הלצון והעזות וחולדותיה, הנגעים האלה שרבקו בנו בסוף ימי גלותנו, בדברי חול למדות רעות, על אחת כמה וכמה שנחשבו להם המדות הרעות האלה לתועבות בדברי עבודת ה'. כי יבא יום ובני עמנו יתהוללו ויתעללו בעמדם לפני אלהי אבותם, זאת לא יכלה היהדות להעלות גם על לבה כי גם לפחות מזה חששה, כי לא תהיה תפלת ישראל במצות אנשים מלומדה, ותצו את עמה לאמר: "בשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום", "לעולם ימוד אדם את עצמו אם יכול לבון יתפלל ואם לאו אל יתפלל" (ברכות ל'). ורי לנו לקרוא סימן צ"ח בשלחן ערוך אורח חיים על דבר קדושת התפלה ורוממותה, ולערוך נגדנו הנחמתנו הגסה והורה וסרת המעם במקומותינו הקדושים ובשעת תפלתנו, ולדעת עד כמה יש לנו לבוש ולהבלם מאבותינו התמימים ממנו, ולראות עד כמה השפילה אותנו התחבמות מזויפת וחרות מבוהלת גם בעיני עצמנו, גם בעיני כל אדם של צורה שהוא מן הישוב. המדה המגונה והנתעבה הזאת מדת בזון קדשים, המעט ממנו כי מחללת היא את כל כבוד דתנו, היא פורעת פרעות מאין כמוהן בתורת המוסר, בנעלה מפני האדם את שערי כבוד הבריות וחבתן, כי האמנם אפשר לאדם לנהוג כבוד בחברו בלב שלם, אם באל הכבוד איננו נוהג כבוד ומורא, ואם בבית המיוחד לשמו ולכבודו נוהג הוא קלות ראש, ואם כשר לפנינו לצרום את און חברו לשם שחוק תפל ברגעים המקודשים לה' בקריאת שמע ובתפלה, בשעת קריאת התורה ובתקיעת שופר, סכלתי יורא את ה' הכוחן כליות ולב, איכבה יהיה לבו תמים לנהוג כבוד אמת כרעהו הדומה לה, או איכבה תשאהו רוחו ליראה יראת הכבוד את אנשי המופת, אשר עשו להם שם כחכמתם ובמעשיהם? והמדה הזאת גורמת רעה לבעליה במשטמם בלבושתי הרגשות יקרות מאד, רגש חבת הקדש ורגש יראת

רשות לסוחר למבור בשר כשר כלי רשות הרב והתולה שלט "כשר" על סחורה כלי הכשר הרב הוא מרטה את הכריות.

כהנים גדולים, עוד יבא יום, שיוביחו חוקרים, כי הסכה הראשית לשנאת היהודים היא — צדקתם ומדותיהם הטובות. כלל גדול הוא, כי הרשע שונא את הצדיק והבער שונא את החכם. בכל ארץ שנשחתו מדות יושביה שם תגבר השנאה ליהודים מתוך קנאה במדותיהם הטובות. בן למשל יודעים אנו, כי ארץ יוסיא מלאה חמס וזמה ותרימת יותר מכל הארצות. עתה גלה הגמון רומני, כי כל הכהנים הגדולים ברומניא, הממונים על הדת והמוסר, הם משחתי המדות, נואפים, גנבים, רמאים, אנשי בצע ועושי כל תועבה וזאת זוכיה כבי"ד, כאשר הומינוהו לדין, בעובדות ובעדים. עתה אין כל פלא, שהיהודים שנואים ברומניא, אין גדולי המדינה סובלים אותם, כי הם מזכירים אותם את עונותיהם הכבדים.

הזרנון בא"י, בירושלם נוסדו זה אחרי זה שני עתונים זרונים, כבר נפו לחוציא עתונים זרונים ולא הצליחו. הכל מכחישים, כי גם אלה לא יצליחו. שנת ברכה, בא"י תהיה השנה שנת ברכה, בחדש סיון ירד גשם רב על חוף הים, דבר שאינו מצוי בא"י.

מועידת ההסתדרות העברית, לפני ימים אחדים היתה בברלין מועצה מיוחדת של ההסתדרות העברית ודנו בה באריכות על הצעת החברים ברוסיה: להקהיל בעת הכנסיה הציונית ועידה כללית של ההסתדרות. אחרי משא ומתן מפורט ע"ד מצב ההסתדרות ובשים לב לזה, בי ענין "התחיה" לא נתבסס עוד ואין אפוא להראות על מפעל חשוב המייס כבר; וכי ועידה כללית היתה ממעטה את דמותה של הכנסיה, שחושבים ע"ד קריאתה בזמן לא רחוק ביותר — באו לידי החלטה: א) להקהיל מועצה בלתי פומבית, כל חברי הועד הכללי והמורשים הגליליים של ההסתדרות, חברי "התחיה" ועוד יחידים, שהועד המרכזי ימצא לנכון להזמין אותם. מועצה זו נקבעה ליום ו' ד' לירח אוגוסט בשעה 6 בבקר, במקום הסמוך לבזל, או בבזל עצמה. ב) לעשות בעת הכנסיה הציונית פרסום להשפה העברית ולהסתדרות, ולמשוך לזה את כל הצירים הקרובים לרעיון זה. בחמועה ידונו על הענינים האלה: 1) מצב ההסתדרות, 2) היחס של ההסתדרות אל שאר ההסתדרות העברית, 3) "התחיה", 4) סדור התעמולה לטובת ההסתדרות בעת הכנסיה הציונית, 5) קריאת הכנסיה, זמנה ותכנה, 6) תקנות ההסתדרות וסדור התקציב של הועד המרכזי עד הכנסיה, 7) שונות.

עלילה בפולין על יהודים. בטומאשוב פלך לובלין בפולין יש סכסוך בין פולנים ובין יהודים. הפולנים מיסדים אגודות של מסחר וחניות ובתי סחורה, להוציא את המסחר והתגונות מידי היהודים והסוחרים היהודים מבקשים תחבולות להפר עצתם. ומכלי יכלת להוציא בפעם אחת את המסחר מידי היהודים התנכלו לאחוז בתחבולה הרוסית, בעלילה, פולנים החריבו בודון את בית-הקברות הרוסי והוציאו קול, כי היהודים עשו זאת וגם נמצאו עדים, שראו בעיניהם ובשבעיה היו נכונים להעיד, להביא שואה על היהודים, למען יברחו מן העיר. אבל נעשה גם, כי עושי התועבה נגלו ונתפשו וכבר קדו, א"כ שלום היהודים תלוי בנס וי זה יכול לסמוך על גם, יהודי העיר חרדים ליום מחר.

אספת רבנים באנגליא. לפני שבועות אחדים היתה באנגליא ועידת הרבנים של גולי רוס, המתפרדים מן ההסתדרות הקהילות הכללית ואינם מקבלים עליהם מרות הרב הכולל. ועתה היתה ועידת הרבנים של קהילות היהודים ילידי הארץ והרב הכולל הזקן ד"ר אדלר בראשם, נקבצו כמאה רבנים ופקידי קהילות (רבנדים או מניסטרס). היוב"ד ד"ר אדלר פתח את הישיבה בתפלה עברית ואחרי כרכו את הנאספים באה שתכלית הועידה היא חזק אגודת הקהילות ומשרת הרב הראשי, שנתרופפה מפני רוח הפורד השוכן בקהילות, חזיר את ההצעה, ליסד סנהדרין, שהיו עומדים בראש כל כנסת ישראל בכל העולם ובהם ישנו גדולי הרבנים מכל הארצות, להכריע בכל הדבר הקשה. גם דבר על-אדות חוק השביתה ביום א' ועל יסוד קרן לכלכל את אלמנות הרבנים ויתומיהם, על סדר היום עמד גם דבר

וחכמיה (המשך) במאה הרביעית מאת העורך; הארץ לפני כבוש יהושע פרק שני, הארץ ועריה עפי' הכתבים והרשימות של מלכי מצרים מאת ש. רפאלי; לתולדות הנגידים שולאל וארץ מולדתם מאת ז. וו. רבינוביץ כברים; דובב שפת ישנים, ג' מכתבים מאת הרב ר' יונתן בנימין הלוי חורוויץ; בשנת תשצ"ה מאת הרב ר' יונתן בנימין הלוי חורוויץ; הערות לענינים שונים; טוב מראה עינים מהלך נפש באורים במקראות ומאמרי רז"ל קשי ההבנה ע"פ דרכי בני ארצות קדם, מנהגיהם ונימוסיהם, תגליות חדשות; חדשות וזכרונות, בנין ירושלם מדור מיוחד להגהות תקונים והערות כתלמוד ירושלמי. ועוד דברים שונים עשיר התכן א"פא. אוצר רב הערך ליריעת ארץ ישראל וקדמוניותה. אבל גם לידיעת הארץ בזמן הזה ישנם דברים חשובים מאד במחברת הזאת ובקדמות לה.

עולם ומלואו.

באכנים הנפלים מן השמים, מכוכבים רחוקים לא נמצאו עד כה המרים חדשים, שאינם נמצאים גם על הארץ. מזה נראה, כי כל צבא השמים וגרמיהם מחבר אחד נוצרו.

פהמי האבן הם כידוע צמחים, שנהפכו באדמה לאכנים, המביט עליהם בזוכית מגדלת יוכל להכיר מאיו צמחים נהוו.

בארץ של המלך משומבירי באפריקה נושאות הנשים ריבוי נחשת על צוארן, שמשקלם עד ארבעים קילוגרם, לתכשיט.

בעיר תורן בפולין הפרוסית לא פגע מעולם הברק.

יש מחלה, שבעליה מפסיד את חוש הכרת צבעים. המום הזה עובר לפעמים מן האם לבת בתה ומדלג על הבת. המחלה הזאת מצויה בנכרים הרבה יותר מאשר בנשים.

המקסיקנים העתיקים עשו כמעט בכל יום חג רק חמשה ימי חול היה להם בשנה.

מעט הומן למאכל עוזר לכלי העכול, חומץ הרבה משחית את כלי העכול וממית את החלק האדום אשר בדם וגורם חורות הפנים וגזן הריאה.

ווער פיעל זיצט, פערדויט שלעכט! וועדער וועגאטאבלישע מיטטעל, שרייבט דר. גראניטשטעדטען, דער שטאדטפיהיסקום פאן וויען, נאך אנדערע הייל-וועסער לייטטען דא גלייך נאכהאלטיג גינגטע דיענ-סטע וויא איינע מעהרעוועכיגע קור מיט דעם נאטיר-ליכען פראנץ יאזעף-ביטטערואסער. אין קיינעם הויז-האלט זאלטע דאס פילעבעוועהרמע, פראנץ יאזעף-ביטטער וואסער פחלען.

יונה צאפאן		שרה רבקה פעליץ
מאורשים		
ראדיחוב	דאבראטוואר	
מעמק לכנו נברך במז"ט את ב"ד מר נחום אויערבאך מקולומיה לארוסו עם מ' פנינה קנטר. מז"ט לאביו ולכל המשפחה.		
משה אהרן אויערבאך — פעטשעניץ		
יהושע הורוויץ — סטאנסלב.		
הגנו מכרים ברוב חבה את רענו מר אפרים עהרליך במז"ט לארוסו.		
אלטער אנפאנג, זעליג מעסינג.		
את ש"ב מר נחום אויערבאך לכבוד ארוסו אברך במז"ט.		
נחום קופערמאן.		

מאת האדמיניסטרציה.

נקבש מאת קוראינו, שלא ישלחו לנו פקודות להדפיס ברכות מז"ט או לשלוח גליונות אחדים בהקפה, כי אי אפשר לנו לנהל פינקסים ולשלוח תביעות עד חשבונות של פרושות. המעמס עלינו עול כזה ידע נא מראש, שלא נמלא פקודתו ויהי מי שיהיה. אל יביאנו איש לידי נסיון וסכסוך על דבר קטן כזה. אפשר לשלוח את הסכום הקטן מיד במקראות ולא לזקוף במלוח.

ביתו למרות מחירו היקר. אם ירבו הקונים ממילא יהיה הספר משוכלל יותר.

שירי יחזקאל לעוויט תר"ע ניו-ארק 104 (עמוד). זהו סבץ שירים נחמדים, אשר בהיפנו על אחד מהם לא ננוח את הספר מידנו עד קראנו את רובם ולא הרבה ספרי שירים ישנם, שזוכל לומר עליהם כזאת. השירים האלה יצאו לא מנפש המשורר היחיד, כי-אם מנשמת כל האומה הישראלית, אף שאינם נקיים לגמרי מסובקימיות ועסקי היחיד. אהבה עזה לעמנו, חבה לכל קניינו, געגעים לעבר נאדר ואמונה אמיצה בעתיד גדול ומשלם שבעתים בעד צער הגלות, זהו הרוח הממלא את כל שירי לעוויט והחודר כרוח אביב רענן אל כל נפש קורא השירים ומחברה בלי משים עם נפש האומה ומרוממה אל נפש העולם כלה. אל אחדות היקום וסבתו הראשונה. הרבה קבצי שירים הוצאו לאור בעת האחרונה, אך מעטים יוכלו להתמודד עם הקבץ המלבב הזה, הראוי להמצא בכל ביבליותקה ובבתי כל חובבי ספרים עכרים.

Dr. Daniel Pasmanik, „Die Seele Israels“ (Zur Psychologie des Diasporo-Judentums). Jüdischer Verlag, Köln a. Rh. V XI und 111 S. Brosch. Mk. 2.

דברי ימי היהודים בגולה הם, כדברי החוקר ההיסטורי פ' הימן ב"דברי ימי העם היהודי" שלו חידת קורות העולם. כבר נסו רבים לפתור את החידה. יש שבקשו למצוא פתרון בכללי הגזע, אחרים בארוה בגורמים כלכליים (השערת פרופ' סומברט על-אדות „רוח הרכוש העתיק“, שהביאו היהודים לאירופה מן העולם הקדמון), כל הנסיונות האלה לא הצליחו. מחבר הספר החדש הגיל יצא מן הכלל, שתקופה אחת בדברי ימי איוה עם יכולה להתברר רק בשיטתו אותה המשך לכל מה שעבר על העם ההוא ומוצא להעתיך שיבא ע"פ ההשערה. ולפי שכל דברי ימי איוה עם הם התקיימות לאמית של איוה תכליות, שהוצגו מראש, לכן אם נחפון להבין היסטוריה, עלינו להתבונן בנפש העם ולהכירה בכל חלקיה. דברי ימי הגלות היהודית נצבים לפני המחבר כמלחמה תדריית בין הערך ובין הכבוד, אמנם הצליחו היהודים בגולה להציל את קניניהם ההיסטוריים העתיקים ואת חסדותיהם הלאומיות, אבל אבדו בזה את כבודם הלאומי והאנושי. והתלאות הארוכות הביאו שנויים ידועים גם בקניניהם, הערכים העתיקים נקפאו והלכו ברכות הימים וכח הפעולה חדלה, כי עם, שאינו מכיר כבוד עצמו אינו יכול לעשות ערכים חדשים. כאשר התחיל מצב היהודים בסוף ימי המאה הי"ח ובתחלת ימי המאה הי"ט להשתנות לטובה, התחילו קצת יהודים להמשך לקצה השני. היהודים התאוו לכבוד — זה מעם תנועת השחרור, שהתחילה בימי כן מנחם. וכדרישם את הכבוד מאחרים היה עליהם לשלם מחיר והמחיר היה קניניהם מימי קדם על הערכים העתיקים היה עליהם לותר וכן באה ההתבוללות עקב השחרור והיחודות עמדה על פרשת דרכים. עליה היה להדול מהיות או להתחיל חיה שנית, חיים שלמים, בעלי ערכים לעצמם וכבוד לעצמם. — המחבר נמנע בכונה להשתמש בסגנון היבש של משקף לבד, הוא מתעסק בענין הזה כמו במעשה שהיה במחבר עצמו. ע"כ נמצא בכל הספר גון סובקימיות ידוע, אבל בשום מקום לא עזב את האמת ההיסטורית. יש דבר בספר הנראה כהשערה, אך אי אפשר חקירה פסיכולוגית של לאום בלי השערות. כי כאן מכריעה התכלית, שהוצגה מראש וזאת היא לעולם סובקימיות. הספר נלסח מן החיים, ליסד חיים חדשים, החיים החדשים של העם היהודי הקם לתחיה עשיר בקנינים נצחיים וככבוד עצמו.

ירושלים. מאסף ספרותי לחקירת ארה"ק, גליכותיה, קורותיה, קדמוניותה, תולדות גדוליה וכל הנוגע לה בעבר ובהווה מאת אברהם משה לונץ בעזרת חכמים וחוקרים מצוינים בארץ וחוצה לה. כרך ט' חוברת כפולה א' וב'.

החוברת מכילה את המאמרים האלה: ה"ח לוקה קורותיה והשתלשלותה, עם כל הסכמות רבני הגולה משנת תקפ"ב עד ימינו אלה (המשך) מאת העורך; ש מות בארץ חמת רבה וחמת צובה, חמת דאר, נהר פרת מאת חיים הירנשנזון; רבני א"י ראשיה

את עצמתנו. ורק תרבות היהדות לבדה עמדה לנו למעוז בדורות ההם, והיא בלמודיה הנוכחים ובסדרי חיה המתקנים תהיה לנו למזור מכל נגעי הגלות, שדבקו בנו מבית, ולמבט ולמקוה להנצל גם מכל הפגעים, שפגעו בנו מן החוץ.

ולמען השלם את החפץ הזה, יש לנו להכדיל הרבה בין התכלית ובין מכשיריה במקצועות הלמוד והתון לתלמידים, וליחד את כל לבנו אל התכלית ולכוון את כל מכשיריה רק אל צרך השגתה. לא אוצרות חשך של ידיעה דוממה אנחנו באים לאצור בלב בנינו, כי אם גנוי חיים וברכה של רגש ער וחי ושל רוח רוחת ושופעת אנו חיים להוריש ולהנחיל לדור הבא. ועל כן יש לנו למעט הרבה ברקדוקי סופרים שבנופי הלכות תורת הלשון ובבקיאות יתרה של כל פרט קטן בפרטי השנים בתורת דברי הימים, ולכוון בעצם למודי הלשון וההסתוריא, לעשות אותם למכשירים נאמנים לסוף תכלית החנוך הישראלי, שהוא תקון רוח האומה בפעם תורת ישראל, כי השקוי האחד, אשר בשתות ישראל ממנו ימצא אל קרבו זרם חיי רוח, הלא הוא רק מהרת תמצית ספרותנו העתיקה הנקראה בפינו יינה של תורה, המשתמרת בחבית של רעת התורה ומעשה המצוה. והחבית הזאת צריכה היא להיות מחושקת בחשוקי דעת הלשון העברית ותולדות ישראל, ולמען אשר לא יוזוו חשוקים הנה והנה, יש להם להיות מסומרים במסמרי הרקדוק והכרונולוגיא, אך מי יתיר לנו לתת את היין לפוג ולהחמיץ, וישום את כל לבנו רק אל מסמרי החשוקים, לצחצח ולמרק אותם כל היום. לנו יש לשום את תכלית השראת הרוח על בני הנעורים לעקר הגדול שהכל תלוי בו בהנחילנו אותם את דעת ספרות ישראל המובהקת, שהיא דעת תורת המקרא והתלמוד בשעור הגון, לא לשם ידיעה קנויה ומצוה מלומדה, כי אם למען גלות עיניהם להביט אל אור המוסר הגנוז שם, ולמען שים את הרוח המזוקקה והמטהרה המחיה את גופי תורתנו לנשמה באפס, המסדרת את כל דרכי חיהם על פי תרבותה הנוחה והצלולה, וכנגד כל מדה רעה שדבקה בנו בידי גלותנו, יש למורה המשכיל להקביל תמיד לפי דרכו — ובנחת מבלי מלא פיו תוכחות — לעיני תלמידו את דברי נביאינו וחכמינו המדברים על מדה זאת, עד שיחיו נבלעים מאלהם בדם התלמיד מילדותו, ולהוקיר ולרומם בעיניו את כבוד המדות הטובות, שנשתכחו ונתיחדו בהן ישראל ואשר גם יד הגלות הממארת לאחזקה לעקור אותן מקרבו. אז ימלא הנער כאשר יגדל כח ועז, להיות לאיש ישראל מכיר את מקומו וחמנה מעמדו ומסבותיה, יודע את ערך עמו ואת יקר תרבותו העליונה, ומכין לאחריתו ומקוה את שיבת שבותו, ואז יהיה לתפארת לנפשו ולעמו, ואז נרפא מן התחלואים, אשר חלו בנו ידי הגלות גם בנוולה, גם בפחזותה, גם בשלותה, ואז נזכה להיות אומה מתוקנת, ראויה לטובה ונאה בטובה, ביום שוב ה' את שיבת ציון.

עיון בספרים חדשים.

מלון הלשון העברית הישנה והחדשה. חברו אליעזר בן-יהודה ירושלמי. ברלין-שינברג, בית הוצאת ספרים לנשיד. הספר העניק הזה יוצא לאור ב"ב כרכים בפורמט גדול בכל כרך ישנם 600 עמודים בפולים באותיות קטנות. מחיר כל כרך 20 מרק. כל הספר יגמר בשנת 1916. עד עתה נגמר הספר עד אות ו'.

הספר הזה הוא כעין קונקורדנץ לכל הספרות העברית מכל התקופות, אף אחד לא נעדר ולא קונקורדנץ יבש, שהובאו בו כל הציטטים מכל ספר וספר, שנוכרה בהם מלה מן המלים כלשונם, אלא גם באור רחב והגדרה לכל מלה הדומה לה בלשונות שמייות אחרות. אין זה ספר עממי לשמוש, אלא מיוחד לבלשנים וע"כ אין קונים מצויים עליו. ובכ"ז היה נחוץ שירבו קוניו בכדי שיגמר, כי ספר כזה נחוץ הוא שימצא עכ"פ בכל ביבליותקה, אך לדאבוננו אין עוד בקהלות ביבליותקות משוכללות כמו שהיו בדורות הקודמים בכל בית מדרש בכל עיר ועיר. לכן החובה על כל עשיר יחיד המקבץ ספרים לאסוף הספר אל

כשרה וערכוואארען-פאבריק

Salomon Podhrozer, Tarnopol, Sobieskiplatz

ליעפערט אלע סארטען זעלכוואארען בעסעזש כשרה דעליקאטעססע. דיא פאבריק איזט לויט דען מאדערנעסטען בעהעלפען אונד היגענישען פארדערונגען איינגע-ריכטעט, וויא עלעקטרישע טראכט א. ז. ו. אונד ערצייגט נור פרימא ווארע בהכשר הרה"ג ר' שמעון באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת חנוך עם בית דינו.

קול מבשר.

לשונות לזכר של זערי"ל ומוקדיש רבינו הגה"ק נחור הגולה רבי ר' לזי חלומלך מדינו זלוק"ל, (צעהמ"ח ס' בני יששכר ועוד ספרים יקרים) וחוצצי ספריו חולצנו לחור ספרו הנפורקס "אגרא דבלה" עה"ת. סה"י יקר צונוחיות ולא הדפסנוהו פשוט כצרחשונה, כי אם כתבו לו פנים חדשות, והוא:

(א) אגרא דבלה זה, זו תצאנה כל השפעות הנפוצות ונפוצות ונקו"ק דרך עדותיך ונקו"ק קהלת יעקב וימלאן הקורא על נקוונן ונסודות צלי לילות וחפוש;

(ב) אגרא דבלה זה יכיל בקרצו כל המאמרים הכפולים צפפר צני יסעכר, ונה סצרחשונה רק חורו צאלצע עליהם: עיין פה וסס צצני יסעכר וענה על נקוונן פה יצואו צשלוס;

(ג) אגרא דבלה זה חור חדש יחיר צהוספת ומאמרים חדשים, ע"י סזכינו להעתיק כה"ק ונעס כהגלה לנו חור הגנוז, סה"י צהעלס ונחנה;

(ד) אגרא דבלה זה, זו נשלמו כל המאמרים הנקועים, סה"י חקרות ונהס סורות ותיצות, ולותיות, להשלמות המאמרים וגם נצנו ונלפוכיו, ומאמרים קשי-הסכנה, כולם ונצוחרים צחר היעצ;

(ה) אגרא דבלה זה סוגם צעיון נערץ לפני ההדפסה ולחחריה, וננופה כסולת נקיה;

(ו) אגרא דבלה זה כולל צהדרו ויפיו החלוני ג"כ, סנדפס על כיר טוצ יפה וחזק צלותיות חדשות ולסירות צתצניה 1/4 ונחירו רק 5 K.

להסיגו צכל צחי נקחר הספרים. הנכירה הרחשית חלל Amkraut & Freund, Przemyśl.

הונקורם.

הקהילה הספרדית בסאראייבו (בוסנא) חפצה למנות רב לראש ולקצין (גראן ראביניר) על עדתה. קנדידטים הרוצים לקבל המשרה הזאת על שכמם ויש להם כבאליפיקאציות כאלה:

- מכתב תעודה ששלם למודו בבית מדרש רבנים.
- על תואר דוקטור לפילוסופא.
- שהוא אזרח ממלכת אוסטריה-אונגאריה או בוסנא, או שישג אזרחות כזו.
- יודע הלשון סרבו-קראטית ויותר טוב אם ביבלתו לדבר אשכנזית וספרדית.
- על הפחות יהי מבן ארבעים עד חמש וחמשים שנה, נשוא.

ישלחו מכתבם עם כתבי תעודתם על האדעססע: Israel. sefard. Kultusgemeinde Sarajevo, Bosnien

עד 1 אוגוסט 1911

שאראייבו למבי יז סיון התרע"א.

מודעה.

מסאת שרשימתנו החדשה אשר תביל את כל ספרי הספרות העברית הישנה והחדשה בכל מקצוע הולכת ונדפסת, אנו פונים בזה אל המחברים והמוליים החפצים בפרסום ספריהם ברשימתנו בבקשה להודיע לנו את שמות ספריהם, מחבריהם, תבנם, מהותם, ומחירם. לאלה שישלחו לנו אקזמפלר לדוגמא אנו משיבים תודה מראש.

Amkraut & Freund, Buchhandlung Przemyśl.

Niederländische Lebens - Versicherungs Gesellschaft Wien I, Aspernplatz im eigenen Palais. Versicherte Kapital ca. 380 Mill. Vertreter werden gesucht. Gute Konditionen. Sub-Direktion: Lemberg, Szajnoch Nr. 3. Löbel Taubes.

מתקבלת החתימה

ביבליותיקה קטנה

ספרי מקרא נבחרים מתוך ספרותנו הישנה והחדשה ומבחר הספורים מתולדות ישראל, ערוכים ומסודרים לבני הנעורים.

ספר בכל שבוע

יצאו ונשלחו לחותמים ספרי הרבע הראשון:

- (1) א, ב ר' גרשום סאור הגולה
- (2) ג, ד בוסתנאי
- (3) ה-ח הוהודים ונוסעי הצלב
- (4) ט-יא ר' אברהם אבן עזרא
- (5) יב, יג סרדכי אהרן גינזבורג, בתבים נבחרים. (עם תמונתו ותולדותיו) ע"י י. פייכסאן. סחיר כל נוסר 15 קופ, עם פורטא 19 קופ.

לחותמים עולה כל הרבע רק בסחיר 1,25 רובל, עם המשלוח 1,50 רובל.

סחיר הדר בדר אנגלי 1,50 רובל, עם פורטא 1,80 רובל.

לחותמים יכולים לקבל גם כריכות בלבד לכל הרבע בסחיר 20 ק, עם המשלוח 25 קופ סחיר ההתיסה ברוסיה ובחול"ל: 6 רובל לשנה וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

הביבליותיקה הקטנה סכיילה בקרבה את ארבע המחלקות האלה: I ארץ ישראל, II ספרותנו הישנה, III ספרותנו החדשה והצעירה, IV ספורים הסודיים סעובדים לבני הנעורים.

חותמי הביבליותיקה הקטנה יכולים להשיג את הביבלי לילדים ילנערים הוצאת "תושיה בהנחה גדולה מן הסחיר הקצוב:

קבוצה ראשונה (לילדים, בנקוד): "אבותינו", "גדולנו" (30 חוברות), "נצנים" (100 נומרים) "פרהים" (250 נומרים), "לילדים" (200 נומרים) תחת 15,80 רובל

רק במחיר 10 רובלים.

קבוצה שניה (לנערים): "בכורים" (200 נומרים), "לנערים" (117 נומרים) תחת 9,02 רובלים

רק במחיר 7,50 רובלים.

עולם קטן, קובץ סקרא, סהדורא ראשונה, בנקוד ובלי נקוד, תחת 1,50 רובל

רק במחיר 1 רובל.

עולם קטן סהדורא שניה, בנקוד, תחת 3,50 רק במחיר 2,50 רובל.

המשלוח ע"ח הסוגה, כפי שיעלך.

אפשר להשיג את כל אלה גם סכו' הדר בדר אנגלי בתשלום נוסף בעד הכריכה, אבותינו, "גדולנו" 25 ק, ביא. "נצנים" 30 ק, "פרהים" 1,25 רובל, "לילדים" 1,20, "בכורים" 60 ק, "לנערים" 1,20 רי. עולם קטן I 60 ק, "עולם קטן" II — I רי"כ.

אפשר להתם גם ע"י בתי מסחר הספרים העבריים והסוכנים, שבכל אתר ואתר, אשר מלאנו את ידם לאסוף הותמים בשביל הביבליותיקה הקטנה.

פורספקט מפורט ישולה חנם לכל דורש.

Verlag „TUSCHIAH“, Warschau.

הסחירים הם בכסף רוסיה, ברובל וקופיקות.

מאמצות אחרות מתקבלים כספי הסחינה לפי הקורם. בגלציה אפשר להתם ולהשיג את ספרי הביבליותיקה של "תושיה" אצל כל בתי מסחר הספרים העבריים בכל אתר ואתר.

„KOSMOS“

Unfall-und Haftpflicht-Versicherung-Aktien-Gesellschaft in Wien.

General-Repraesentanz für Galizien u. Bukowina:

Josef Gruber in Tarnow Wałowagasse 17.

Vertreter werden unter günstigen Bedingungen aufgenommen.

Zu wenden an:

JOSEF GRUBER, in Tarnów.

האטעל ציפפער, לעמבערן

HOTEL ZIPPER LEMBERG

vormals

Hotel u. Restauration, MAJER KATZ, Rajfana 9.

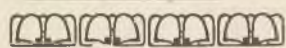
Telefon Nr. 889.

האכסניא ובית המרזח של ה' מאיר קאטי ז"ל

בלבוב, ברחוב רייטאנא 9

נודעים זה 40 שנה בכל תפוצות ישראל, מתנהלים גם עתה תחת אותה ההנהלה עצמה של השנים הסודמות, ביתרון הכשר את להמדרין מן המהדרין; ועוד יתרה נעשה, כי כל החדרים תכנו מחדש ונערכו בטוב טעם ודעת ובנמיון עצום מתאימים לצרכי החיים, במאור אלקטרי, גם בחדרים מיוחדים לרחצה ובכל הקומפורט הדרוש לרוח העת, ונחת שלהני מלא דשן, גם סניף מיוחד למאכלי הלב נערך על ידי ברחוב סטאניסלאוו 4 מל האכסניה שלי במאכלים ערבים לחיך, למען השביע רצון את כל הדורשים לשכני

צבי הירש ציפפער.

הבית יסוד בית ספר עברי בקראקא מנשח מורה עברי מנוסה שכבר שמש בבית ספר עי"ש חשונה עברית בעברית, הוצאת כשרה וזאת פנה אל Joachim Weindling Krakau Gertrudy 29 ומחיר

Ich praktiziere in BAD KUDOWA Dr. Aron Sandler, Bresslau.

הוצאת "התחיה".

חדשות בספרות העברית

יצא לאור קובץ ציורים וספורים בשם

פסיעה ראשונה

מאת שמאי חלמניקוב.

מכיל (112 דפים) שבעה גלינות דפוס בפורטט גדול נדפס הדור.

הספורים והציורים מתארים את חיי עמנו הדויים ברוב כשרון.

המחיר 1,40 כתר, פורטא 20 הל. ברוסיה 70 קאפ. האדריסה:

S. RUBINSOHN, Buchhandlung „Hatechyjah“ Stanisław, Galizien

כהא דהתרא עדיף!

כל החפץ לגלה חזק בהתר ולא באסור
יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELENT

כשמו כן הוא. טוב ופה וריחו נעים ומועיל
לגלוח הזמן ברגעים אחרים עצהו"ט. הירא
דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח
הבריות. מחיר תבה אחת כתר הצי. שתי
תבות שני כתרים והצי. ע"י נאכנאחמע
לא ישולח. כתובתי עתה.

MOSES KATZ

JERUSALEM, Palästina,
Poste restante

לפנים היה מושבי בלונדון.

ספר נפלא

**Cudowny Samouczek
Wunderbuch**

zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache
in zwei Sprachen (polnisch-deutsch)

vorgetragen von

JOSEF SAS JAWORSKI

Gymnasial-Oberlehrer

und **MAJER LAUB**

bekannten Pedagenen.

Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32

grosse Seiten.

Preis 1 Krone für beide Teile

auch Briefmarken werden angenommen.

Bei Postsendungen 10 h. mehr.

Zu bekommen bei

Majer Laub, Krakau Diefelsgasse 9.

Hier habt Ihr Gelegenheit, auf eine unge-
wöhnlich leichte Art die deutsche Sprache
im besten Sinne des Wortes, zu erlernen.

AGENTEN GESUCHT

Offerte an General Repräsen-
tanz der „Pallas“ Kreditgenossen-
schaft der Berufe mit akademischer
Vorbildung Wien II Kl. Schiff-
gasse 20.

מחאה נגד הקאנקור מברעיות
לחברת אשר אי הח"מ תוכן חזקת אמורי
עליו את ה"מ. ע"כ כל ידיו שום רב לקבל
יחזק הכהן בנאכט"ק י"ל ה"מ.

BUCHFÜHRUNG
Schonenschrift und
Kontrollpraxis etc.
lehrt brieflich, genau
Bücherverführer Simon
erlangen Sie gratis
Probenheft 13 von der
Berlin W 35

נצלך און פראקטיש לשבת!

דיא וועלט-בעריהמעט שלאסער-בלעך
משאלענט אפען

ואלען אין קיינע ווישע פאמיליע פעהלען גא-
ראנשירט 20 יאהר אויסהאלטבאר מיט אביסל
האלץ-קאהלען בעהייצט האלמען זיי היטצע 30
שטונדען אן. אויף יעדען פלאץ אהנע
דערהערן אנצוברינגען. בעזיטצע פילעלע שוי-
וענדער פרייוואט דאנקשטיבען ואווי פאן
רבינים וגאנוי ארץ. פרייווע: 1 אפען פאן 4
שעפעס פער 2 1/2 ליטער 2 פיר הלב 2 פיר בשר,
אין סעפארטע אכטיילונגען, 11 קר. דעטא פער
4 ליט 13 ק. 1 אפען פאן 6 מעפעס פער 2 ליט,
2 הלב 4 בשר 12 ק. דעטא פער 2 1/2 ליטער 13 ק.
דעטא 3 ליט, 14 ק. דעטא פער 3 1/2 ליטער 17 ק.
דעטא פער 4 ליטער 20 קר. זענדע נור געגען
פאסט נאכנאמעט. צו יעדען אפען ווירד איין
געברויכטאנווייזונג בייגעפוגט.

שאפט אייך אן, איהר וועט מיר דאנקען!
Josef Perlberger Krakau,
Blech-Ofen Fabrikant Breitengasse 14

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלעסערטער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט

מיט סארקע, שרייבערער ענגעל

גרעספעס לאגער פאלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד
יווישער פלאטמען מיט סארקע, ענגעל.

20.000 פלאטמען ערסטגרעסער קינסטלער

שטעטס אס לאגער

רעפערטאטורמילע אונד ווערקשטעטע אס ארטיע. בעסטע אומטויש-
בעדינגונגען. — פרייזקאטלאגע גראמאפאן אונד פראנקא.

לעמבערג, סעלעפאן 2033/II

קראקוי, סעלעפאן 461

הוצאת "תושיה" ורשה.

ביבליותיקה גדולה

(מבחר הספרות העברית מכל הזמנים).

חמשים (50) ספרים בשנה, ספר בכל שבוע

נגמרה ברפוס הקבוצה הראשונה (א-ג) [הספר האחרון של
קבוצה א' הוא "ספר הבורי" לר"י הלוי, נערך ונסדר ע"פ השואה עם
המקור הערבי, עם מבוא, הערות ובאורים, ע"י א. ציפירנוביץ].

מחיר כל נומר 50 ק, לחותמים יעלה רק במחיר 20 ק. מחיר כל הקבוצה
הראשונה 10 רובל. מכל הדר בשמונה עשר כרכים (מלבד ל' נומרים
מספרים שלא נגמרו עדיין, שיכנסו בהגמורם) 13 רובל.

המשלוח ע"ה הקונה: ברוסאי: 1 רובל, בחו"ל: בגרמניה ואוסטריה 1.25 ר'.

באנגליה ויתר ארצות אירופא 2 ר'. באסיה, אפריקא ואסיריקה 2.50 רובל.

מחיר החתימה של הביבליותיקה הגדולה: ברוסאי: 12 ר' לשנה, 6 ר'
לחצי שנה, 3 ר' לרבע שנה עם המשלוח (כלי משלוח ינוכו 2 ר' לשנה).

בחו"ל: 13 ר' לשנה וכן לחצי ולרבע שנה בערך, עם המשלוח.

חותמי הביבליותיקה הגדולה יכולים לקבל את הביבליותיקה העברית
(מאתים ספרים בכל מקצעות הספרות) במחיר 20 רובל תחת 50 רובל.

מכורכת הדר בחמשים כרכים במחיר 30 רובל תחת 50 רובל.
המשלוח ע"ה הקונה. אפשר גם בתשלומין לשעורין, בהוספת 4 ר' על המחיר.

פרוספקט מפורט ישלח חנם לכל דורש.
Verlag "TUCHIJAH", Warschau.

מארצות אחרות מתמבלים כספים בכספי המדינה לפי המורס.
אפשר להתום אצל כל בהמ"ס העברים.

יצא לאור תולדות תנאים ואמוראים

בשלשה חלקים

אלף ושלש מאות עמודים גדולים, יכיל בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים
בש"ס בבלי, וכל הספרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי
חיייהם, ושבתם, אבותיהם ובי"ב. סדר למודם, רבותיהם, חבריהם ותלמידיהם ותקנותיהם
כל המאורעות והקורות בימי חיייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות
יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים באנגליא 10/6 (מכורך 13/6, רגל מכורך
20/- באשכנז 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן
רומניא 14 פראנק או כתרים באמריקא קאנאדא 3 דאלאר. נאכנאחמע אין באנגליא
גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שירא גאון** עם באור יקר
בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים
מחיר הספר באנגליא 2/6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2.50 מארק, 1 רוי"כ 3 כתרים
הכל עם המשלוח. מאת הרה"ג ר' **אהרן הימן** בעל המחבר ספר בית ועד לחכמים.
מחיר הספר בית ועד לחכמים 4, 5 מארק, 6 פראנק, 2 רוי"כ 1 1/4 דאלאר.
למכור ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמפ. ינתן ראבאט. — אדרעסע להמחבר
Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England
המחברים אל ישלחו את ספריהם בחליפין, אלא ישלחו כרמים כפול ויקבלו תשובה.

כשרה זערכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gofuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זערכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איזט
לויט דען מאדערנעסמען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ז. וו.

אונד ערציגט נור פרימא-ווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

M. Gutwirth, Krakau
MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen. **AUSSER KARTELL.**

האמעל ורעסטוראציען כשר

לבע"ב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל

בלבוב, רחוב רזעזניצקא 13

טעלעפאן נ"ו 1314

Verwaltung des Jüdischen

Pr. REALGYMNASIUMS

mit Oeffentlichkeitsrecht in
Storożynetz (Bukowina).

רעאל-גימנזיום יהודי

עם כל זכות ויפוי-כח של כל

גמנזיות הממשלה האוסטריות ועם

למוד רחב ועמוק בכל מקצועות

התורה וכתב ולשון עבר. בשבתות

וי"ט הפשיות גמורה.

תלמידים מגליצא נחזק מאד, שיבאו

במוקדם האפשרי להכנה, חדשים

אחדים לפני שנת הלמוד.

פעניסאנט! פרוספקט חנם.

פרנסה.

בקהלה היהודית בקענטי אצל ביאלא
מבקשים למנות מורה, שיוכל להורות
אשכנזית ועברית לילדים, מי שיוכל לעבור
לפני התיבה ולקרוא בתורה בצבור עדיף.
לפנות אל:

EMANUEL MUNK, KĘTY.

יצאו לאור שני ספרים:

== (א) "המישור" ==

להבין את כל מקראות קשי ההבנה שבכר
כתבי הקודש כפשוטם ממש, במקום שלא
עמדו הפשטנים הראשונים או האחרונים
על הפשט הנכון.

== (ב) "אשכולות הגפן" ==

שירים על כל תנ"ך.

מאת

יחזק זאב כהנא (יזכ"ה).

מחיר כ"א K 2, שניהם יחד K 3, עם
המשלוח. להשיגם אצל המחבר:

J. W. KAHANE

in Kozowa (Galizien).

Kurort ROŻNAU
in Mähren

Alteter · weltberühmter Kurort,
Saison vom 15 Mai bis Ende
September.

דיא שטרענג כשר רעסטוראציען למחרת
מן המהדרין של מ. דענעמארה
אין ראזנוי איזט שאן ערעפֿענט, רעפֿע-
רענצען מגאנוי גליצא, אונגארן ורוסא.

Wyd.: { Naftali Hof
S. M. Laser

Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowskiego w Krakowie.
Bożego Ciała 22.